

Bank Spółdzielczy w Grybowie

Informacje

dotyczące ryzyka, adekwatności kapitałowej

oraz w zakresie podlegającym ogłaszaniu

Banku Spółdzielczego w Grybowie

według stanu na dzień 31.12.2017 roku

Grybów, lipiec 2018

SPIS TREŚCI

I.	Dane ogólne o Banku.....	4
II.	Polityka wynagrodzeń.....	7
III.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem	9
	3.1. Ryzyko kredytowe.....	10
	3.2. Ryzyko płynności i finansowania.....	12
	3.3. Ryzyko stopy procentowej	16
	3.4. Ryzyko walutowe	20
	3.5. Ryzyko operacyjne	22
	3.6. Ryzyko braku zgodności	26
	3.7. Ryzyko wyniku finansowego	29
	3.8. Ryzyko kapitałowe	32
	3.9. Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej	34
	3.10. Bancassurance	35
	3.11. Outsourcing	36
IV.	Kontrola wewnętrzna.....	38
V.	Stosowanie modeli oraz metod zaawansowanych w odniesieniu do ryzyk.....	39
VI.	Fundusze własne Banku.....	40
VII.	Wymogi kapitałowe	41
VIII.	Dźwignia finansowa	48
IX.	Bufory kapitałowe.....	48
X.	Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta	48
XI.	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	49
XII.	Ograniczanie ryzyka kredytowego	52
XIII.	Aktywa wolne od obciążeń.....	54
XIV.	Korzystanie z ECAI	54
XV.	Ryzyko operacyjne	55
XVI.	Ekspozycje kapitałowe nie uwzględnione w portfelu handlowym.....	56
XVII.	Ryzyko stopy procentowej (portfel bankowy).....	57
XVIII.	Ryzyko płynności	58
XIX.	Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne.....	63

OŚWIADCZENIE ZARZĄDU

Zarząd Banku Spółdzielczego w Grybowie z siedzibą: 33-330 Grybów ul. Rynek 13, niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w „Informacje dotyczące ryzyka, adekwatności kapitałowej oraz w zakresie podlegającym ogłaszaniu Banku Spółdzielczego w Grybowie według stanu na dzień 31.12.2017 r.” są adekwatne do stanu faktycznego, dają pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii Banku (CRR art.435 pkt. 1 lit. e) oraz, że system zarządzania ryzykiem jest dostosowany do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka (CRR art. 435 pkt. 1 lit. f).

Stanowisko:	Imię i nazwisko:	Podpis:
Prezes Zarządu	Antoni Fyda	PREZES ZARZĄDU Antoni Fyda
Wiceprezes Zarządu	Antoni Klimontowski	Z-CA PREZESA ZARZĄDU Antoni Klimontowski
Wiceprezes Zarządu	Jarosława Rydzanicz	Z-CA PREZESA ZARZĄDU Jarosława Rydzanicz
Wiceprezes Zarządu	Wiesława Włodarz	Z-ca Prezesa Zarządu Wiesława Włodarz

Grybów, dnia 19 lipca 2018 roku

I. Dane ogólne o Banku

Niniejszą informację sporządzono na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwanego dalej Rozporządzeniem CRR) oraz zgodnie z:

- Ustawą Prawo bankowe, ze szczególnym uwzględnieniem art. 111a,
- Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 06 marca 2017r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach,
- Rekomendacją „M” KNF, dotyczącą zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach,
- Rekomendacją „P” KNF, dotyczącą zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków.

Niniejszy dokument stanowi realizację Polityki informacyjnej Banku Spółdzielczego w Grybowie wprowadzonej Uchwałą Zarządu Nr 74/2017 z dnia 14.12.2017 r. oraz zatwierdzonej Uchwałą Rady Nadzorczej Nr 31/2017 z dnia 19.12.2017 r.

Bank udostępnia osobom zewnętrznym, w szczególności Klientom Banku informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń oraz wszystkie poniższe informacje na podstawie danych w ujęciu indywidualnym. W zakresie ujawnianych informacji Bank nie uznał informacji za nieistotne, zastrzeżone lub poufne, od ujawniania których by odstąpił.

Dane prezentowane w Informacji sporządzone zostały według stanu na dzień 31.12.2017 r.

1. Bank Spółdzielczy w Grybowie z siedzibą 33-330 Grybów, Rynek 13 wpisany jest do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 000020987, REGON 000499548, NIP 738-00-09-530.
2. Bank funkcjonuje w ramach Zrzeszenia BPS. Bank w grudniu 2015 roku podpisał umowę o przystąpieniu do Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS (IPS), która stanowi system ochrony w rozumieniu Ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Celem systemu jest zapewnienie płynności i wypłacalności każdego jego uczestnika. Przedmiotem działalności Systemu Ochrony Zrzeszenia jest także realizowanie audytu wewnętrznego wobec członków oraz monitorowanie, szacowanie i kontrola ryzyka działalności członków Spółdzielni.
3. Bank Spółdzielczy w Grybowie na dzień 31.12.2017 r. nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją.
4. Podstawą prawną prowadzonej działalności są:
  - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012,
  - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE 2006/49/WE,
  - Ustawa „Prawo Bankowe” z dnia 29 sierpnia 1997 roku (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1876 j. t),
  - Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających z dnia 22 grudnia 2015 roku (Dz. U. z 2015 roku, poz. 2170),
  - Ustawa Prawo Spółdzielcze z dnia 7 stycznia 2016 roku (Dz. U. z 2016 roku, poz. 21 j. t),
  - Statut Banku Spółdzielczego w Grybowie,
  - Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. (Dz.U z 2017 roku, poz. 637)
5. W 2017 roku Bank Spółdzielczy w Grybowie prowadził działalność w ramach struktury organizacyjnej poprzez sieć 14 placówek niżej wymienionych.:
  - a) Centrala ; 33-330 Grybów, ul. Rynek 13,

- Punkt Obsługi Klienta; 33-332 Florynka - Sklep Delikatesy Centrum,
  - Punkt Obsługi Klienta; 33-330 Grybów, ul. Grunwaldzka 29,
  - Punkt Obsługi Klienta; 33-325 Krużlowa Wyzna 250,
  - Punkt Obsługi Klienta; 33-333 Ptaszkowa 505,
  - Punkt Obsługi Klienta; 33-331 Stróże 597,
- b) Oddział w Bobowej; 38-350 Bobowa, ul. Węgierska 19,
- Punkt Obsługi Klienta; 38-350 Siedliska - Szkoła Podstawowa,
- c) Oddział w Korzennej; 33-322 Korzenna 505,
- Punkt Obsługi Klienta; 33-323 Lipnica Wielka 189 - Pawilon GS,
  - Punkt Obsługi Klienta; 33-322 Stacja Paliw MOBRUK,
- d) Oddział w Uściu Gorlickim; 38-315 Uście Gorlickie 177,
- Punkt Obsługi Klienta; 38-312 Ropa Plac Firmy Transportowej BOG-TRANS,
  - Punkt Obsługi Klienta; 38-313 Śnietnica 72.
6. Funkcje kontrolne sprawuje Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Grybowie, w której skład wchodzi na dzień 31.12.2017 r. następujące osoby:

1) Zbigniew Ludwin	Przewodniczący Rady Nadzorczej
2) Alicja Kipiel	Z-ca Przewodniczącego Rady Nadzorczej
3) Antoni Motyka	Sekretarz Rady Nadzorczej
4) Marian Chronowski	Członek
5) Maria Cyprowska	Członek
6) Ludwik Grybel	Członek
7) Eugeniusz Janusz	Członek
8) Jan Klocek	Członek
9) Dorota Korbelak	Członek
10) Adam Krok	Członek
11) Jan Krok	Członek
12) Stanisław Michalik	Członek
13) Stanisław Szeliga	Członek
14) Stanisław Tabiś	Członek
15) Andrzej Truchan	Członek
16) Piotr Wasuła	Członek

Bankiem zarządza 4 osobowy Zarząd w następującym składzie:

1) Antoni Fyda	Prezes Zarządu
2) Antoni Klimontowski	Wiceprezes Zarządu
3) Jarosława Rydzanicz	Wiceprezes Zarządu
4) Wiesława Włodarz	Wiceprezes Zarządu
7. W 2017 r. odbyło się 59 posiedzeń Zarządu Banku oraz 7 posiedzeń Rady Nadzorczej. Na pięciu posiedzeniach Zarządu zostały podjęte przez Zarząd decyzje dotyczące kwestii wynagrodzeń w Banku.
8. Bank zgodnie ze Statutem prowadzi działalność na terenie województwa małopolskiego, nie działa poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
9. Zgodnie ze statutem Bank Spółdzielczy, działając w interesie swoich członków, prowadzi obsługę bankową osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek nie posiadających osobowości prawnej.

Bank wykonuje lub może wykonywać następujące czynności bankowe – za zgodą KNF i zgodnie ze Statutem:

- a) przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów,
- b) prowadzenie innych rachunków bankowych,

- c) udzielanie kredytów,
- d) udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych,
- e) przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych,
- f) udzielanie pożyczek pieniężnych,
- g) operacje czekowe i wekslowe,
- h) wydawanie kart płatniczych oraz wykonywanie operacji przy ich użyciu,
- i) nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych,
- j) przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych,
- k) udzielanie i potwierdzanie poręczeń,
- l) prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych,
- m) pośredniczenie w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym. Przekazy pieniężne dokonywane są za pośrednictwem Banku Zrzeszającego.

Bank Spółdzielczy wykonuje lub może wykonywać również następujące czynności:

- a) obejmuje lub nabywa akcje i prawa z akcji, udziały innej osoby prawnej i jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych,
  - b) dokonuje, na warunkach uzgodnionych z dłużnikiem, zamiany wierzytelności na składniki majątku dłużnika,
  - c) nabywa i zbywa nieruchomości,
  - d) świadczy usługi konsultacyjno-doradcze w sprawach finansowych,
  - e) świadczy usługi finansowe w zakresie:
    - działalności akwizycyjnej na rzecz otwartych funduszy emerytalnych,
    - pośrednictwa przy zawieraniu umów ubezpieczeniowych,
  - f) pośredniczy w zawieraniu umów w zakresie świadczenia usług certyfikacyjnych.
10. Bank na dzień 31.12.2017 r. zatrudnił 74 osób na 73,50 etatach.
  11. Obroty Banku za 2017 r. wynosiły łącznie 34 109 725 978,06 zł w tym: bilansowe 33 844 135 222,65 zł; pozabilansowe 265 590 755,41 zł.
  12. Zysk brutto na dzień 31.12.2017 r. wynosił 1 667 005,93 zł a zysk netto 1 290 777,93 zł.
  13. Podatek dochodowy za 2017 r. wynosił 376 228,00 zł.
  14. Stopa zwrotu z aktywów obliczona jako iloraz zysku netto do sumy bilansowej na dzień 31.12.2017r. wynosiła 0,47%.
  15. Bank w 2017 roku nie otrzymał finansowego wsparcia pochodzącego ze środków publicznych.
  16. Na podstawie zawartych umów dwa podmioty zewnętrzne świadczą usługi na rzecz Banku z dostępem do informacji chronionych tajemnicą bankową, to jest SoftNet Sp. z o. o. w Krakowie (usługi na rzecz systemu informatycznego BS) oraz Rhenus Data Office sp. z o. o. w Piasecznie (usługi w zakresie odbioru i niszczenia dokumentacji i nośników danych przeznaczonych do zniszczenia)
  17. Dwóch członków Zarządu Banku pełni funkcje Dyrektora Oddziału Banku.
  18. W Banku funkcjonuje „Regulamin dokonywania ocen odpowiedniości członków Zarządu” Banku Spółdzielczego w Grybowie. Oceny dokonuje Rada Nadzorcza. Ocenie odpowiedniości podlega każdy z kandydatów/członków Zarządu oraz Zarząd jako organ kolegialny. Celem oceny jest stwierdzenie, czy poszczególni członkowie Zarządu z osobna oraz Zarząd kolegialnie dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, a także czy posiadają wiedzę, doświadczenie i umiejętności niezbędne do realizacji zarządzania ryzykiem oraz czy ich reputacja osobista nie stwarza zagrożenia dla utraty reputacji Banku. Zgodnie z procedurami została dokonana ocena indywidualna poszczególnych członków Zarządu i kolegialna Zarządu. Wszyscy Członkowie Zarządu posiadają dobrą reputację, wymaganą wiedzę oraz doświadczenie zawodowe, niezbędne do prawidłowego zarządzania Bankiem i każdy z członków Zarządu uzyskał absolutorium Zebrania Przedstawicieli za 2017 rok. Postanowienia „Regulaminu dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej” mają zastosowanie zarówno w odniesieniu do kandydatów na członków Rady Nadzorczej jak i członków Rady Nadzorczej wybranych i pełniących te funkcje w okresie kadencji 2016 - 2019 roku. Komisja ds. Oceny odpowiedniości Zebrania Przedstawicieli

w dniu 21.06.2018 roku stwierdziła, że wszyscy członkowie Rady Nadzorczej BS w Grybowie, a także Rada Nadzorcza jako organ kolegialny spełniają kryterium odpowiedzialności. Członkowie Rady Nadzorczej posiadają wiedzę oraz doświadczenie, niezbędne dla prawidłowego osądu spraw Banku, ich indywidualne kompetencje uzupełniają się, zapewniając odpowiedni poziom sprawowania kolegialnego nadzoru nad działalnością Banku.

19. Rada Nadzorcza Banku Spółdzielczego w Grybowie na podstawie przedłożonych przez Zarząd oraz Stanowisko Audytu Wewnętrznego sprawozdań, dotyczących poszczególnych obszarów działalności Banku, jak również w oparciu o własne ustalenia wynikające ze sprawowanej funkcji nadzorczej, wydała pozytywną opinię o stosowaniu w Banku w 2017 roku przyjętych zasad „Polityki stosowania zasad ładu korporacyjnego”. Pełna treść oceny Rady Nadzorczej została zamieszczona pod adresem: www.bsgrybow.pl w zakładce [o Banku > Zasady ładu korporacyjnego](#).
20. W Banku w 2017 r. został utworzony Komitet Audytu, w którego skład aktualnie wchodzi następujący członkowie Rady Nadzorczej Banku:
  - 1) Jan Krok – Przewodniczący Komitetu
  - 2) Jan Klocek
  - 3) Alicja Kipiel
  - 4) Piotr Wasula
21. Bank z uwagi na skalę działania nie utworzył w ramach Rady Nadzorczej komitetu ds. ryzyka, nie został również powołany komitet ds. wynagrodzeń.
22. Przepływ informacji dotyczącej zarządzania ryzykami kierowanej do Zarządu oraz Rady Nadzorczej w Banku jest sformalizowany i objęty „Instrukcją Zasady sporządzania informacji zarządczej” określającą m.in.: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania sprawozdań i raportów dotyczących ryzyka. Systemem informacji zarządczej są objęte wszystkie rodzaje ryzyka uznane przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka, zapewniając możliwość podejmowania decyzji oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko.

II. Polityka wynagrodzeń

Realizując zapisy zawarte w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach (Dz. U. z 2017 r. poz. 637); Bank wprowadził „Politykę wynagrodzeń” określającą stałe składniki wynagrodzenia oraz zmienne składniki wynagrodzenia. Podlega ona zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą Banku.

Wdrożenie oraz realizacja polityki wynagrodzeń podlega nie rzadziej niż raz w roku niezależnemu przeglądowi dokonywanemu przez Stanowisko ds. Zgodności. Raport z przeglądu przedstawiany jest Radzie Nadzorczej w ramach wewnętrznego raportowania informacji zarządczej.

Rada Nadzorcza w oparciu o przedłożone informacje w ramach wewnętrznego raportowania, dokonuje corocznej oceny realizacji polityki wynagrodzeń. Ocena jest przedkładana Zebraniu Przedstawicieli w ramach rocznego sprawozdania Rady Nadzorczej z jej działalności.

Zarząd Banku dokonuje corocznej weryfikacji zasad Polityki. Aktualizacja treści na podstawie wytycznych Zarządu jest dokonywana przez Pracownika Stanowiska Organizacyjno – Kadrowego. Modyfikacja Polityki podlega zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą.

Bank w oparciu o zapisy w/w Rozporządzenia, stosując zasadę proporcjonalności oraz biorąc pod uwagę rozmiar i ryzyko prowadzonej działalności oraz istotność wpływu poszczególnych stanowisk na profil ryzyka Banku do osób zajmujących stanowiska kierownicze (istotne) zalicza się członków Zarządu i Głównego Księgowego.

Członkom Zarządu może być przyznane wynagrodzenie zmienne (premia uznaniowa – wypłacana w okresach kwartalnych), której wysokość dla Członków Zarządu określa Rada Nadzorcza a dla Głównego Księgowego Zarząd, biorąc pod uwagę nakład i efekty pracy osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz dobrą sytuację ekonomiczno-finansową Banku, pozwalającą na przyznanie wynagrodzenia zmiennego.

Wynagrodzenia zmiennego dla w/w osób nie przyznaje się lub zmniejsza się je proporcjonalnie za okres, w którym Bank prowadzi działalność ze stratą lub jego wypłata jest zmniejszana bądź wstrzymywana w sytuacji powstania straty bilansowej bądź groźby jej nastąpienia albo powstania niebezpieczeństwa niewypłacalności lub utraty płynności.

Wynagrodzenie zmienne jest wypłacane po przyznaniu w całości w gotówce, gdy są spełnione łącznie następujące warunki:

- wynagrodzenie zmienne przyznane osobie zajmującej stanowisko istotne nie może być wyższe niż **30%** wynagrodzenia wypłaconego w kwartale, za który wypłacane jest wynagrodzenie zmienne,
- łączna kwota wypłaconej premii uznaniowej osobom zajmującym stanowiska istotne w Banku za dany rok obrotowy nie może przekroczyć wraz z narzutami **2%** funduszy własnych,
- łączna kwota wypłaconej premii uznaniowej osobom zajmującym stanowiska istotne w Banku za dany rok obrotowy nie może przekroczyć wraz z narzutami **15%** wyniku finansowego brutto Banku za rok za który jest wypłacana.

Wypłata przyznanego wynagrodzenia zmiennego dla osób zajmujących kierownicze stanowiska podlega odroczeniu na okres trzech lat w przypadku, gdy nie zostanie spełniona jedna z wyżej wymienionych przesłanek.

Wysokość zmiennych składników wynagradzania w odniesieniu do każdej osoby, zajmującej stanowisko istotne nie może być wyższa, niż wartość **100%** stałych składników wynagrodzenia tej osoby.

Ocena wyników pracy członków Zarządu dla celów podjęcia decyzji o przyznaniu wynagrodzenia zmiennego dokonywana jest w oparciu o kryteria ilościowe i jakościowe z uwzględnieniem i zachowaniem ciągłości okresu trzyletniego, licząc od daty na którą dokonywana jest ocena. Oceny efektów pracy Członków Zarządu Banku dokonuje Rada Nadzorcza, a oceny efektów pracy Głównego Księgowego dokonuje Zarząd Banku.

Kryteriami ilościowymi oceny efektów pracy Zarządu są:

- dynamika zysku netto,
- rentowność aktywów (ROA),
- zwrot z kapitału własnego (ROE),
- jakość portfela kredytowego,
- wskaźnik dynamiki depozytów ogółem,
- wskaźnik pokrycia ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości rezerwami celowymi,
- łączny współczynnik kapitałowy,
- wskaźnik dźwigni finansowej,
- wskaźnik C/I,
- wskaźnik płynności LCR.

Ocenie podlega stopień wykonania w/w wskaźników w odniesieniu do planu finansowego w poszczególnych latach podlegających ocenie oraz w stosunku do założeń przyjętych na dany okres kwartalny.

Decyzja o przyznaniu zmiennych składników w określonej wysokości jest podejmowana, gdy wartości wskaźników zostają zrealizowane w co najmniej 90% ich założonej wielkości.

Kryteria jakościowe oceny członków Zarządu obejmują:

- uzyskane absolutorium,
- pozytywna ocena rękopisami należytego wykonywania obowiązków – w myśl Prawa bankowego,
- uzyskana ogólna dobra ocena realizacji zadań (w tym handlowych) zawartych w planie finansowym na dany rok obrotowy.

Oceny efektów pracy Głównego Księgowego dokonuje Zarząd Banku w oparciu o kryteria niefinansowe, odzwierciedlające realizację celów i nałożonych zadań, wynikających z pełnionej funkcji.

Zagregowane informacje na temat wynagrodzeń.

Wartość wynagrodzeń czterech Członków Zarządu i Głównego Księgowego za rok obrotowy 2017 wynosiła:

- 984 810,23 zł wynagrodzenie stałe,
- 167 143,46 zł wynagrodzenie zmienne wypłacone w postaci świadczeń pieniężnych.

Wypłacone wynagrodzenie w formie zmiennych składników stanowiło 16,97% wynagrodzenia stałego.

W 2017 r. przyznane zmienne składniki wynagrodzeń zostały wypłacone i nie podlegały odroczeniu w czasie.

Ogólna kwota wypłaconych wynagrodzeń dla pozostałych 69 pracowników (bez osób zajmujących stanowiska kierownicze) za rok obrotowy 2017 r. wynosiła 3 867 660,12 zł. Wartość płatności związanych z zakończeniem pracy wynosiła: 47 395,30 zł.

III. Cele i zasady zarządzania ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie ze „Strategią zarządzania ryzykiem” oraz w oparciu o odrębne polityki/strategie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Podstawowe zasady dotyczące zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka zawarte są w Instrukcjach regulujących poszczególne ryzyka. Działalność bankowa obciążona jest wieloma rodzajami ryzyka. Podejmowanie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

Podstawowe zadania systemu zarządzania ryzykiem to:

- dostarczanie adekwatnej informacji na temat wielkości ryzyka i jego profilu,
- podejmowanie działań redukujących ryzyko i jego skutki.

Struktura zarządzania ryzykiem uwzględnia zasadę rozdzielenia funkcji zarządzania ryzykiem i zadań w zakresie działalności operacyjnej.

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku kluczową rolę spełniają następujące organy wyznaczone komórki organizacyjne oraz pracownicy.

- 1) Rada Nadzorcza pełni funkcję nadzorczą systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność; zatwierdza strategię / polityki, strukturę organizacyjną, zasady adekwatności kapitałowej;
- 2) Komitet Audytu pełni funkcję monitorowania oraz opiniodawczą systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej na potrzeby dokonywania przez Radę Nadzorczą ocen tych systemów,
- 3) Zarząd Banku odpowiada za całokształt funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem, w tym opracowanie, praktyczne stosowanie i aktualizację pisemnych uregulowań (polityk, instrukcji, procedur), wprowadzenie adekwatnej struktury organizacyjnej;
- 4) Nadzorujący Członkowie Zarządu / Kierownicy – ponoszą odpowiednio odpowiedzialność pionową za wyznaczony przez Zarząd obszar działalności i ryzyka bankowego, sprawują bezpośredni nadzór nad realizacją przydzielonych zadań wykonywanych przez podległych pracowników w ramach obydwu poziomów organizacji zarządzania ryzykiem, a także sprawują kontrolę wewnętrzną (czynności monitorowania w ramach funkcji kontroli);
- 5) Pracownik Stanowiska ds. Ryzyka Kredytowego pełni funkcje: analityczną, doradczą i sprawozdawczą, monitoruje profil i poziom ryzyka kredytowego, analizuje wpływ bancassurance na ryzyko kredytowe oraz realizację wyznaczonych celów, opracowuje projekty regulacji wewnętrznych oraz wykonuje zadania w zakresie szacowania kapitału wewnętrznego w obszarze tego rodzaju ryzyka;
- 6) Pracownik Stanowiska ds. Analiz i Ryzyk Bankowych pełni funkcje: analityczną, doradczą i sprawozdawczą w stosunku do Zarządu Banku, monitoruje poziom poszczególnych rodzajów ryzyka (oprócz kredytowego, walutowego, operacyjnego, braku zgodności i bancassurance) oraz realizację wyznaczonych celów, wykonuje zadania w zakresie szacowania kapitału wewnętrznego, opracowuje projekty regulacji wewnętrznych dotyczące zarządzania w/w ryzykami i adekwatności kapitałowej;

- 7) Pracownik Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego pełni funkcje: analityczną, doradczą i sprawozdawczą w stosunku do Zarządu Banku, monitoruje poziom ryzyka walutowego i operacyjnego oraz realizację wyznaczonych celów, opracowuje projekty regulacji wewnętrznych, jak również wykonuje zadania w zakresie szacowania kapitału wewnętrznego w obszarach w/w rodzajów ryzyka i w obszarze bezpieczeństwa informacji.
- 8) Pracownik Stanowiska ds. Analiz Kredytowych wykonuje zadania w zakresie monitorowania i analizowania ryzyka zaangażowań kredytowych (okresowego niezależnego przeglądu i klasyfikacji) oraz sporządzania sprawozdawczości dla potrzeb zewnętrznych;
- 9) Pracownik Stanowiska ds. Zgodności wykonuje zadania nakierowane na zapewnienie zgodności, w tym o charakterze kontrolnym monitorowania pionowego mechanizmów kontrolnych oraz w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności..

Szczegółowy zakres zadań i kompetencji poszczególnych uczestników procesu zostaje określony w odrębnych instrukcjach, dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka istotnego oraz pracowniczych kartach zadań i odpowiedzialności.

Proces zarządzania ryzykiem istotnym obejmuje następujące standardowe działania:

- gromadzenie informacji i identyfikację ryzyka,
- pomiar (w tym w warunkach skrajnych),
- monitorowanie,
- limitowanie,
- kontrolowanie ryzyka,
- plany awaryjne (utrzymania ciągłości działania),
- raportowanie wewnętrzne,
- stosowanie narzędzi redukcji ryzyka

3.1. Ryzyko kredytowe

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie stabilnego i zrównoważonego pod względem jakości i ilości portfela kredytowego równocześnie cechującego się wysoką dochodowością oraz bezpieczeństwem rozumianym jako minimalizacja ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych.

W celu zapewnienia odpowiedniej do profilu ryzyka Banku jakości aktywów kredytowych, Bank zarządza: ryzykiem kredytowym, ryzykiem koncentracji zaangażowań, ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych, ryzykiem rezydualnym .

W Banku obowiązuje scentralizowany model zarządzania ryzykiem kredytowym, w którym uczestniczą:

1. Rada Nadzorcza: sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem kredytowym, ocenia jego adekwatność i skuteczność oraz nadzoruje realizację polityki zarządzania ryzykiem kredytowym w tym polityki zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych i zabezpieczonych hipotecznie jej zgodność z planem finansowym Banku, zatwierdza ogólny poziom ryzyka akceptowalny przez Bank.
2. Zarząd Banku kieruje bieżącą jego działalnością i jest odpowiedzialny za odpowiednie ukształtowanie i zarządzanie działalnością kredytową, poprzez:
  - a) realizację wyznaczonych przez Radę Nadzorczą celów strategicznych w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku, ujętych w polityce zarządzania ryzykiem kredytowym;
  - b) ocenę i jeśli zachodzi taka konieczność poprzez weryfikację poprawności funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych;
  - c) prowadzenie działalności Banku zgodnie z zasadami określonymi w Polityce kredytowej;
  - d) ustanowienie szczegółowych pełnomocnictw i limitów kredytowych dla pracowników uczestniczących w procesie kredytowym;

- e) zatwierdzanie wysokości wewnętrznych limitów koncentracji;
  - f) uchwalenie wewnętrznych regulacji i procedur dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku;
  - g) podejmowanie decyzji kredytowych zastrzeżonych do jego kompetencji;
  - h) podejmowanie decyzji dotyczących klasyfikacji ekspozycji w przypadku zastosowania kryterium terminowości spłaty oraz w przypadku zastosowania kryterium oceny sytuacji ekonomicznej;
  - i) przekazywanie Radzie Nadzorczej okresowych informacji z zakresu zarządzania ryzykiem kredytowym.
3. Prezes Zarządu, nadzoruje obszar ryzyka kredytowego, w tym ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych i zabezpieczonych hipotecznie Banku poprzez :
- a) nadzór nad sporządzaniem sprawozdań z zakresu działalności kredytowej i windykacyjnej Banku, kontroli wewnętrznej;
  - b) akceptację sprawozdań / raportów z informacjami sporządzanymi przez podległe bezpośrednio komórki organizacyjne,
  - c) sporządzanie rocznej informacji z działalności Banku, realizacji Strategii i polityki dla Rady Nadzorczej i Zebrania Przedstawicieli (ZP);
  - d) opiniowanie uregulowań wewnętrznych w zakresie ryzyka kredytowego.
4. Zastępca Prezesa ds. Kredytów sprawuje nadzór nad realizacją zasad polityki w zakresie działalności kredytowej oraz nad obszarem działalności kredytowej, w tym przestrzeganiem limitów i kompetencji, administrowaniem kredytami.
5. Stanowisko ds. Ryzyka Kredytowego;
- a) projektuje politykę kredytową w części dotyczącej ryzyka kredytowego, w tym w zakresie zarządzania detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, restrukturyzacji i windykacji, limitów, przy współpracy z nadzorującym Członkiem Zarządu,
  - b) inicjuje doskonalenie standardów zarządzania ryzykiem kredytowym,
  - c) opracowuje projekty regulacji wewnętrznych w zakresie działalności kredytowej i ryzyka, dokonuje okresowych weryfikacji regulacji wewnętrznych w zakresie ryzyka kredytowego – dokonywanie przeglądu i modyfikacji,
  - d) weryfikuje dokumentację kredytową znacznych zaangażowań kredytowych (powyżej ustalonego progu) pod kątem kompletności i akceptacji ryzyka transakcji,
  - e) weryfikuje ocenę zdolności kredytowej oraz proponowanych zabezpieczeń znacznych zaangażowań kredytowych (powyżej ustalonego progu),
  - f) dokonuje pomiaru i monitorowania ryzyka portfela kredytowego, przeprowadza testy warunków skrajnych zgodnie z wewnętrznymi procedurami,
  - g) gromadzi i analizuje informacje kształtowania się rynkowych cen zabezpieczeń, w tym nieruchomości zgodnie z przyjętymi procedurami,
  - h) opracowuje informację zarządczą z obszaru działalności kredytowej i ryzyka dla Zarządu i innych odbiorców wskazanych przez Zarząd.
6. Stanowisko ds. Windykacji;
- a) dokonuje klasyfikacji ekspozycji podlegających wyłącznie kryterium terminowości spłaty, dokonuje wyceny i stosuje pomniejszenia z tytułu zabezpieczeń, tworzy i rozwiązuje rezerw celowe i odpisy aktualizujące - zgodnie z procedurą,
  - b) przygotowuje wnioski o zmianę klasyfikacji do niższych grup ryzyka ekspozycji podlegających kryterium terminowości spłaty,
  - c) przygotowuje wnioski do Sądu o nadanie klauzuli wykonalności wystawionym bankowym tytułom egzekucyjnym,
  - d) opracowuje informację zarządczą dla potrzeb Zarządu z działalności restrukturyzacyjnej i windykacyjnej.
7. Stanowisko ds. Analiz Kredytowych:

- a) dokonuje okresowych ocen kredytobiorców wg kryterium sytuacji ekonomicznej, wartości zabezpieczeń i proponuje klasyfikację zaangażowań kredytowych Banku - zgodnie z przyjętą procedurą przeglądu i klasyfikacji ekspozycji,
- b) monitoruje i analizuje sytuację ekonomiczno – finansową kredytobiorców zakwalifikowanych do kategorii o obniżonej jakości,
- c) przygotowuje wnioski o zmianę klasyfikacji do niższych grup ryzyka na podstawie obowiązujących kryteriów – zgodnie z procedurą.

Polityka i procedury dotyczące ryzyka kredytowego, wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami oraz opis głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez Bank zawarte są w następujących uregulowaniach:

- a) Polityce zarządzania ryzykiem kredytowym na lata 2017-2019,
- b) Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym,
- c) Instrukcji prawnych form zabezpieczenia wierzytelności w Banku Spółdzielczym w Grybowie,
- d) Instrukcji Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych.

3.2. Ryzyko płynności i finansowania

Płynność finansowa jest to zdolność do finansowania aktywów i terminowego wywiązywania się z zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty.

Głównymi celami strategicznymi w zakresie zarządzania płynnością są:

- 1) utrzymanie wiarygodności Banku poprzez zapewnienie adekwatnego poziomu płynności - zdolności do terminowego wywiązywania się w sposób optymalny z bieżących i przyszłych zobowiązań,
- 2) zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej poprzez identyfikację zagrożeń oraz zarządzanie we właściwy sposób ryzykiem, w tym utrzymywanie adekwatnej struktury bilansu Banku, zapewniającej jednocześnie uzyskiwanie zadowalającej rentowności (wyniku finansowego).

Jako podstawowe zadania dla realizacji celów przyjmuje się:

- 1) ciągłe powiększanie bazy depozytowej podmiotów niefinansowych, w szczególności osób fizycznych, w tym poprzez prowadzenie działań marketingowych oraz wdrażanie nowych produktów depozytowych;
- 2) kształtowanie i utrzymywanie optymalnej struktury depozytów, opartej na depozytach stabilnych,
- 3) kształtowanie optymalnej struktury bilansu oraz poziomu i struktury aktywów płynnych, adekwatnych do potrzeb płynności,
- 4) efektywne lokowanie nadwyżek środków pieniężnych w instrumenty rynku pieniężnego o niskim poziomie ryzyka,
- 5) utrzymywanie nadwyżki płynności, złożonej z wolnych od obciążeń, wysokiej jakości aktywów umożliwiających przetrwanie różnorodnych zdarzeń kryzysowych,
- 6) bieżące utrzymywanie nadzorczych miar na założonym poziomie,
- 7) utrzymywanie wskaźnika płynności krótkoterminowej LCR na założonym poziomie,
- 8) dążenie w miarę możliwości w kierunku wydłużenia średniego terminu wymagalności pozyskiwanych depozytów,
- 9) uwzględnienie w rozwoju bazy depozytowej odpowiedniego kształtowania źródeł finansowania kredytów długoterminowych,
- 10) zgodnie z przyjętą polityką w zakresie ryzyka kredytowego - utrzymanie dobrego jakościowo portfela kredytowego,
- 11) kontynuowanie zawartych umów z Bankiem Zrzeszającym w zakresie bieżącej współpracy – regulowania płynności (lokowanie środków, zakup papierów) oraz zapewnienia awaryjnych źródeł finansowania (korzystania z lokat, kredytów),
- 12) aktualizowanie i przestrzeganie limitów ostrożnościowych,
- 13) aktualizowanie operacyjnego planu ciągłości działania oraz testowanie jego narzędzi,
- 14) uwzględnienie zabezpieczenia kapitałowego na wypadek wzrostu ryzyka,
- 15) doskonalenie systemu informatycznego, wspomagającego zarządzanie ryzykiem płynności.

Głównymi uczestnikami procesu zarządzania płynnością oraz ryzykiem są:

- 1) Rada Nadzorcza:
  - a) zatwierdza założenia strategii / polityki zarządzania płynnością,
  - b) sprawuje nadzór nad realizacją polityki w zakresie zarządzania płynnością oraz jej zgodnością z ogólną strategią i planem finansowym Banku,
  - c) otrzymuje okresowe informacje na temat poziomu ryzyka płynności;
- 2) Zarząd Banku:
  - a) odpowiada za organizację i całokształt procesu zarządzania ryzykiem, w tym określa zasady polityki zarządzania ryzykiem, strukturę bilansu, metody i techniki pomiaru ryzyka, zasady systemu informacji,
  - b) podejmuje decyzje dotyczące kształtowania struktury bilansu oraz struktury płatności aktywów i pasywów (poprzez odpowiednią parametryzację produktów),
  - c) podejmuje decyzje dotyczące kształtowania i utrzymania akceptowalnego poziomu ryzyka oraz realizacji wyznaczonych celów,
  - d) dokonuje okresowych ocen ryzyka na posiedzeniach,
  - e) zapewnia pracownikom uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności oraz niezbędne wsparcie informatyczne,
  - f) sprawuje nadzór nad całym systemem zarządzania ryzykiem,
  - g) zapewnia okresową informację dla Rady Nadzorczej o aktualnym i perspektywicznym poziomie płynności i ryzyka;
- 3) Nadzorujący Członek Zarządu:
  - a) odpowiada - w ramach podziału obszarów nadzoru pomiędzy Członków Zarządu - za zapewnienie płynności Banku,
  - b) przekazuje właściwym komórkom decyzje Zarządu do wykonania,
  - c) nadzoruje i podejmuje decyzje związane z kształtowaniem płynności bieżącej i gotówkowej,
  - d) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez Pracownika Stanowiska ds. ARB,
  - e) weryfikuje i zatwierdza wyliczenia nadzorczych miar płynności,
  - f) odpowiada za przekazanie do KNF zestawienia nadzorczych miar płynności oraz powiadomienie Komisji w przypadkach ukształtowania się miar nadzorczych poniżej obowiązujących wymogów (zastosowanie posiadają Załączniki Nr 4 i Nr 5 do Instrukcji),
  - g) opiniuje założenia polityki oraz wewnętrzne uregulowania (instrukcje i procedury), limity.
- 4) Zastępca Prezesa ds. Księgowości i Finansów:
  - a) odpowiada za zapewnienie optymalnego stanu gotówki w placówkach Banku oraz przepływy gotówki pomiędzy placówkami,
  - b) bieżąco monitoruje poziom gotówki w skarbcu oraz kształtowanie się limitów pogotowia,
  - c) nadzoruje i podejmuje decyzje związane z kształtowaniem płynności bieżącej i gotówkowej,
  - d) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez Głównego Księgowego,
- 5) Pracownik samodzielnego Stanowiska ds. Analiz i Ryzyk Bankowych:
  - a) jest odpowiedzialny za gromadzenie, przetwarzanie informacji, pomiar i monitorowanie poziomu ryzyka płynności Banku oraz jego sprawozdawanie w oparciu o przyjęte normy i procedury zawarte w Instrukcji,
  - b) jest odpowiedzialny za opracowywanie projektów uregulowań wewnętrznych oraz przegląd i weryfikację uregulowań,
  - c) sporządza w cyklach 7 dniowych prognozy kształtowania się płynności bieżącej oraz w przedziale do 1 miesiąca, z wykorzystaniem Załącznika Nr 2 do Instrukcji,

- d) przewiduje, przy współpracy ze Stanowiskiem ds. księgowości, każdego dnia roboczego kształtowanie się nadzorczych miar płynności na dzień następny oraz przekazuje do Stanowiska ds. księgowości niezbędne informacje do podjęcia czynności w celu zapewnienia ich wymaganej wielkości,
- e) dokonuje każdego dnia roboczego obliczeń nadzorczych miar płynności z wykorzystaniem wzorca i formularzy, stanowiących Załączniki Nr 3 i 4 do Instrukcji oraz przekazuje wyniki wraz z niezbędnymi informacjami Nadzorującemu Członkowi Zarządu,
- f) dokonuje każdego dnia roboczego obliczeń wskaźnika płynności krótkoterminowej – LCR z wykorzystaniem wzorca formularzy stanowiących Załącznik Nr 9 do Instrukcji oraz przekazuje wyniki Nadzorującemu Członkowi Zarządu,
- g) sporządza w cyklach dziennych sprawozdanie LIQUIDITY ITS - dzienny
- h) sporządza w cyklach miesięcznych sprawozdanie LIQUIDITY 2 ITS (wskaźnik płynności krótkoterminowej),
- i) sporządza w cyklach kwartalnych sprawozdanie NSFR ITS (wskaźnik stabilnego finansowania),
- j) sporządza w cyklach kwartalnych sprawozdanie ALMM (Additional Liquidity Monitoring Metrics)
- k) dokonuje miesięcznych analiz ryzyka płynności, jego wpływu na sytuację ekonomiczną Banku, w tym kształtowania się limitów, wskaźników, stabilności bazy depozytowej oraz pozostałych czynników związanych z płynnością,
- l) dokonuje we współpracy z Pracownikiem Stanowiska ds. Ryzyka Kredytowego w cyklach rocznych analiz kształtowania się płynności związanej z finansowaniem długoterminowym kredytów,
- m) opracowuje, przy wykorzystaniu programu informatycznego, okresowe sprawozdania i raporty dotyczące tego obszaru na potrzeby Zarządu oraz Rady Nadzorczej w ramach wewnętrznego raportowania,
- n) pozyskuje na miarę występujących potrzeb dane o czynnikach zewnętrznych, rynkowych mogących mieć wpływ na pozycję płynnościową Banku,
- o) przedkłada Zarządowi za pośrednictwem Nadzorującego Członka Zarządu propozycje rozwiązań, wielkości limitów pod kątem kształtowania akceptowalnego poziomu ryzyka,
- p) sporządza symulacje kryzysu płynności wg. przyjętych scenariuszy – kwartalne testy warunków skrajnych,
- q) dokonuje okresowego miesięcznego wyznaczenia (aktualizacji) dodatkowego wymogu kapitałowego,
- r) prowadzi zbory dokumentacji związanej z wykonywaniem zadań przypisanych temu stanowisku,
- s) współpracuje z Głównym Księgowym, Stanowiskiem ds. księgowości oraz pozostałymi w zakresie wykonywanych zadań.

Bezpośrednie zadania, mające na celu zapewnienie jak najbardziej rentownego zagospodarowania środków oraz wywiązania się Banku z zobowiązań z tytułu zawartych umów są bieżąco realizowane z uwzględnieniem zasady współpracy oraz koordynacji działań;

- 6) Główny Księgowy:
  - a) odpowiada za rentowność transakcji dokonywanych na rynku pieniężnym w ramach zawartych umów z BPS SA, zarządzanie rachunkami Banku w BPS SA, w tym likwidowanie przejściowych niedoborów środków,
  - b) podejmuje decyzje dotyczące przemieszczania oraz pozyskiwania środków, lokowania na rynku lokat międzybankowych (w Banku Zrzeszającym) oraz transakcji papierami wartościowymi (bonami pieniężnymi NBP),
  - c) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez podległych pracowników stanowisk księgowości;
- 7) Dyrektor Oddziału jest odpowiedzialny za zapewnienie optymalnego poziomu gotówki w kasach Oddziału i POK Oddziału.
Zadania Dyrektora Oddziału obejmują:
  - a) bieżące monitorowanie stanu gotówki w kasach i bankomacie administrowanym przez Oddział,
  - b) bieżące monitorowanie kształtowania się limitów pogotowia kasowego,
  - c) prognozowanie zapotrzebowania na gotówkę,
  - d) podejmowanie decyzji o potrzebie zasileń lub odprowadzeń gotówki (kas przypisanych Oddziałowi),

- e) bieżącą współpracę z Centralą w zakresie zasileń lub odprowadzeń gotówki.
- 8) Pracownik Stanowiska ds. księgowości:
- jest odpowiedzialny za codzienne monitorowanie poziomu salda na rachunkach bieżących w BPS SA w celu efektywnego wykorzystania środków i zabezpieczenia środków na bieżące rozliczenia Banku,
  - przewiduje operacje mające uznać i obciążyć rachunek bieżący Banku w danym dniu, oraz saldo tego rachunku na koniec dnia,
  - dokonyuje każdego dnia roboczego analiz kształtowania się przepływów w zakresie płynności śróddziennej z wykorzystaniem Załącznika Nr 1,
  - wylicza stan rachunku bieżącego oraz ustala kwotę wolnych środków do ulokowania na określony w danym dniu termin czasowy,
  - w przypadku prognozowanego niedoboru środków na rachunku bieżącym powiadamia niezwłocznie Głównego księgowego o kwocie niedoboru oraz proponuje rozwiązania jego zlikwidowania zgodnie z przyjętym algorytmem postępowania,
  - bieżąco monitoruje kształtowanie się terminów płatności kluczowych pozycji aktywów płynnych pod kątem stałego utrzymania wymaganej wielkości miar nadzorczych,
  - proponuje kwotę deklarowaną na lokatę typu O/N oraz na lokaty terminowe na dłuższe okresy,
  - współpracuje bieżąco z Pracownikiem Stanowiska ARB i Głównym księgowym pod kątem regulacji bieżącej płynności oraz spełniania codziennych płynnościowych norm nadzorczych,
  - realizuje praktycznie transakcje (lokaty, papiery wartościowe) zgodnie z podjętymi decyzjami.
- 9) Pracownik Stanowiska Kasowo – skarbcowego / kasjerskiego w jednostkach organizacyjnych.
- jest odpowiedzialny za utrzymywanie ustalonego limitu pogotowia kasowego;
  - sprawdza stan gotówki na początek dnia,
  - zgłasza potrzeby zasileń lub odprowadzeń gotówki bezpośrednio przełożonemu (Dyrektorowi Oddziału / Członkowi Zarządu),
  - współpracuje w kwestiach przepływów gotówki z pozostałymi komórkami (wypłaty dużych kwot kredytów, depozytów),
  - ustala stan gotówki pozostającej w dyspozycji jednostki organizacyjnej,
  - ustala stan gotówki odprowadzanej do Banku Zrzeszającego na rachunek Banku lub określa zapotrzebowania na gotówkę,
  - wykonuje czynności związane z przyjmowaniem gotówki od placówek, zasilanie ich w gotówkę oraz odprowadzaniem do BPS SA.
- 10) Pracownicy Stanowisk ds. Oszczędności oraz ds. Kredytów są odpowiedzialni za ustalanie kwot większych planowanych wypłat z rachunków klientów, wypłat kredytów, jak również bieżące informowanie w sprawach istotnych transakcji gotówkowych pracowników stanowisk: kasowo – skarbcowego, kasjerskich i księgowości.
- Szczegółowe zakresy czynności pracowników zostają określone w indywidualnych „Kartach zadań i odpowiedzialności”.

Pomiar i monitorowanie ryzyka płynności Banku przeprowadza się w oparciu o:

- analizę prognozowanych przepływów płynności bieżącej,
- analizę dziennych przepływów pieniężnych na rachunku bieżącym,
- miesięczny raport luki płynności finansowej,
- wskaźniki finansowe w tym nadzorcze miary płynności i wskaźnik LCR.

Całościowa analiza ryzyka płynności wraz z raportem wykonywana jest w cyklach miesięcznych (za wyjątkiem kalkulacji nadzorczych miar płynności i wskaźnika płynności krótkoterminowej LCR wykonywanych dla każdego dnia roboczego) i przedstawiana Nadzorującemu Członkowi Zarządu, a następnie Zarządowi Banku. Raporty prezentowane są również Radzie Nadzorczej Banku w cyklach kwartalnych zgodnie z zapisami zawartymi w Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej.

W ramach systemu limitów wyznaczających górną granicę akceptowanego w Banku poziomu ryzyka płynności wyodrębnia się limity zewnętrzne, rozumiane jako nadzorcze miary płynności krótkoterminowej i wskaźnik LCR oraz limity wewnętrzne, które utrzymują całościowe narażenie Banku na ryzyko płynności na poziomie zgodnym z polityką Banku w zakresie zarządzania ryzykiem płynności.

Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności. W zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia utraty płynności Bank postępuje według określonych procedur awaryjnych.

Zgodnie z Uchwałą nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Bank dokonuje kalkulacji nadzorczych miar płynności na każdy dzień sprawozdawczy.

Bank może regulować swoją płynność płatniczą poprzez wykorzystywanie instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający. Po stronie aktywnej są to przede wszystkim lokaty terminowe oraz bony pieniężne NBP, które charakteryzują się wysoką płynnością. Po stronie pasywnej jest to limit dopuszczalnego debetu w rachunku bieżącym.

Prawidłowe zarządzanie płynnością finansową pozwala Bankowi racjonalnie zagospodarować wszystkie środki oszczędnościowe, przy zachowaniu należytych miar płynności i wskaźnika LCR.

Szczegółowe zasady pomiaru, monitorowania, limitowania, kontroli wewnętrznej i oceny poziomu ryzyka płynności zostały określone w „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem płynności” a odnośnie raportowania w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej”.

3.3. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to obecne lub potencjalne zagrożenie dla wyniku finansowego oraz posiadanych kapitałów (funduszy), wynikające z niekorzystnego wpływu zmian stóp procentowych, w konsekwencji wrażliwości bilansu Banku.

Bank analizuje cztery podstawowe rodzaje ryzyka stopy procentowej:

1. Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – wynika z różnic w czasie pomiędzy wystąpieniem zmian stóp procentowych aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych, posiadających różne okresy przeszacowania stóp procentowych. Ryzyko niedopasowania znajduje dosyć istotne odzwierciedlenie w kształtowaniu wyniku odsetkowego Banku.
2. Ryzyko bazowe – wynika z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp bazowych stosowanych w Banku dla instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe. Podstawowe znaczenie ma tu rozpiętość oprocentowania (spread) między różnymi stopami bazowymi, która może zmienić się niespodziewanie i niesymetrycznie oraz wzajemna relacja posiadanych przez Bank wolumenów aktywów i pasywów w ramach poszczególnych stawek bazowych. Ryzyko bazowe związane jest również z ograniczonymi możliwościami zmiany oprocentowania poszczególnych aktywów i pasywów z uwagi na niski poziom zastosowanych stóp procentowych. Ryzyko bazowe wzmocnione jest poprzez stosowane przez Bank mnożniki (wskaźniki) określających relację zmiany oprocentowania aktywów i pasywów w stosunku do zmiany stawek bazowych. Ze względu na występujący w bilansie Banku znaczny udział kredytów i depozytów opartych na stopach referencyjnych, ten typ ryzyka posiada również istotne znaczenie.
3. Ryzyko opcji klienta - wynika z prawa (nie obowiązku) posiadanego przez klienta do zmiany wielkości i harmonogramu przepływów gotówkowych aktywów, pasywów lub pozycji pozabilansowych Banku, np. kredyty i papiery wartościowe zawierające ryzyko wcześniejszej spłaty lub ryzyko wydłużenia terminu spłat, kredyty o zmiennej stopie procentowej mające wyraźne lub ukryte opcje na górny limit stopy procentowej (lub też brak opcji na dolny limit), prawo wycofania depozytu przed upływem terminu. Ten typ ryzyka posiada niewielki wpływ na wynik finansowy.
4. Ryzyko krzywej dochodowości – wynika ze zmiany relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego rynku lub indeksu; relacja ta zmienia się, kiedy kształt krzywej dochodowości dla danego rynku ulega spłaszczeniu lub ulega odwróceniu w wyniku,

którego stopy krótkoterminowe będą wyższe od stóp długoterminowych (lokaty bankowe, dłużne papiery wartościowe).

Głównymi celami strategicznymi w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej są:

- 1) utrzymanie zmienności wyniku odsetkowego Banku (relacji przychodów i kosztów odsetkowych) w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku (realizacji planu finansowego i adekwatności kapitałowej),
- 2) utrzymanie profilu ryzyka stopy procentowej Banku na przyjętym i zaakceptowanym poziomie,
- 3) rozwój portfela bankowego opartego na produktach aktywnych i pasywnych o nieskomplikowanym charakterze,
- 4) utrzymywanie adekwatnej struktury bilansu Banku, zapewniającej jednocześnie uzyskiwanie wymaganego poziomu płynności.

Powyższe cele są realizowane poprzez:

- 1) prowadzenie - przy zastosowaniu przyjętych metod - pomiaru i monitorowania wszystkich kategorii występującego w Banku ryzyka stopy procentowej w celach oceny ekspozycji na ryzyko,
- 2) identyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z tym ryzykiem, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania,
- 3) dążenie do kształtowania struktury aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych w taki sposób, by uzyskać optymalne efekty w zakresie poziomu wyniku odsetkowego, przy zakładanych zmianach rynkowych stóp procentowych;
- 4) monitorowanie i okresowe weryfikowanie wdrożonych limitów w celu ograniczania ryzyka,
- 5) oferowanie produktów bankowych, w których dotychczas posiadane doświadczenie umożliwia ocenę ryzyka oraz wprowadzanie nowych będzie poprzedzone rzetelną oceną ryzyka związanego z tymi produktami,
- 6) stosowanie, w przypadkach wykorzystania jako bazy wysokości stóp referencyjnych, racjonalnych stawek oprocentowania, opartych na formułach nie stanowiących ze względu na ich konstrukcję dodatkowego źródła ryzyka,
- 7) realizowanie przyjętej polityki w zakresie struktury bilansu oraz stóp procentowych,
- 8) racjonalne zwiększanie udziału przychodów poza odsetkowych w przychodach ogółem.

W ramach struktury organizacyjnej w procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej uczestniczą następujące organy i komórki Banku, do zadań których należy między innymi:

- 1) Rada Nadzorcza:
  - a) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku,
  - b) zatwierdza strategię działania Banku w zakresie ryzyka stopy procentowej,
  - c) nadzoruje skuteczność procesu zarządzania Bankiem, z uwzględnieniem efektywności i trafności zatwierdzonych przez Zarząd: struktury organizacyjnej, linii podległości, zakresów odpowiedzialności kluczowych stanowisk Banku, systemu kontroli wewnętrznej i audytu,
  - d) sprawdza, czy Zarząd przydzielił adekwatne środki techniczne (m.in. specjalistyczne aplikacje informatyczne), specjalistyczną kadrę i niezbędne środki do efektywnego zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
  - e) dokonuje okresowej analizy i oceny w zakresie całościowego narażenia Banku na ryzyko, w oparciu o okresowe informacje uzyskane od Zarządu Banku;
- 2) Zarząd Banku:
  - a) podejmuje odpowiednie decyzje operacyjne, w tym dotyczące wysokości oprocentowania poszczególnych produktów depozytowych i kredytowych, zabezpieczenia Banku przed ryzykiem,
  - b) podejmuje decyzje dotyczące zastosowania indywidualnych stawek oprocentowania,
  - c) odpowiada za organizację i prawidłowe funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem, w tym:
    - jest odpowiedzialny za opracowanie i wdrożenie polityki oraz procedur (instrukcji),

- zatwierdza limity określające narażenie Banku na ryzyko stopy procentowej,
  - zapewnia pracownikom uczestniczącym w procesie zarządzania ryzykiem zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności oraz niezbędne wsparcie informatyczne,
  - sprawuje nadzór nad całym systemem zarządzania ryzykiem,
- d) poddaje ocenie stopień narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej z tytułu wprowadzania nowych produktów kredytowych i depozytowych,
- e) przyjmuje od komórki ARB miesięczną ocenę ryzyka stopy procentowej i na jej podstawie dokonuje oceny stopnia narażenia Banku na ryzyko obniżenia wyniku finansowego,
- f) podejmuje decyzje odnośnie działań zmierzających do redukcji ryzyka stopy procentowej; w tym dotyczące przeszacowania aktywów / pasywów,
- g) przekazuje Radzie Nadzorczej kwartalne informacje zawierające syntetyczne dane dotyczące: charakteru i stopnia całościowego narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej;
- 3) Nadzorujący Członek Zarządu:
- a) w ramach podziału zadań na szczeblu Zarządu sprawuje nadzór oraz odpowiada za prawidłowe zarządzanie ryzykiem w skali Banku,
- b) koordynuje działania w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- c) opiniuje założenia strategii oraz wewnętrzne uregulowania (instrukcje, procedury i limity);
- d) opiniuje, przy współpracy z pozostałymi Członkami Zarządu propozycje dotyczące zmian w strukturze aktywów i pasywów oraz w zakresie oprocentowania produktów Banku;
- e) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez pracownika stanowiska ARB i Głównego księgowego; w tym nadzoruje monitorowanie limitów oraz podejmuje decyzje w zakresie wyników tego monitorowania;
- 4) Zastępcy Prezesa ds. Kredytów i ds. Depozytów sprawują bezpośredni nadzór nad realizacją bieżących zadań operacyjnych przez podległych pracowników stanowisk ds. kredytów oraz ds. obsługi klienta.
- 5) Główny Księgowy odpowiada za prawidłowe wprowadzanie oprocentowania oraz jego zmian aktywów i pasywów w systemie informatycznym;
- 6) Dyrektor Oddziału sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją bieżących zadań operacyjnych przez podległych pracowników;
- 7) Pracownik samodzielnego Stanowiska ARB:
- a) jest odpowiedzialny za pomiar i monitorowanie ryzyka stopy procentowej, w oparciu o przyjęte normy i procedury,
- b) dokonuje analiz czynników ryzyka, prognoz wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy i fundusze Banku,
- c) pozyskuje dane z systemu księgowego oraz z pozostałej dokumentacji Banku dla celów analizy ryzyka,
- d) dokonuje symulacji kształtowania się wyniku odsetkowego z uwzględnieniem określonych scenariuszy zmian stóp procentowych,
- e) opracowuje, przy wykorzystaniu programów informatycznych, okresowe (miesięczne/ kwartalne) raporty i informacje dotyczące ryzyka dla Zarządu oraz Rady Nadzorczej,
- f) przedkłada Zarządowi Banku propozycje wewnętrznych uregulowań, w tym w zakresie: polityki stóp procentowych, minimalizacji ryzyka, wielkości limitów, terminów przeszacowania aktywów i pasywów,
- g) dokonuje, przy współpracy ze Stanowiskiem Produktów Bankowych i Marketingu badań opłacalności nowych produktów i ryzyk z nimi związanych,
- h) dokonuje ocen oprocentowania produktów bankowych na tle kształtowania się stóp rynkowych oraz oferty konkurencyjnych banków na lokalnym rynku,
- i) przedkłada propozycje zmian w strukturze aktywów i pasywów w taki sposób by ograniczyć poziom ryzyka stopy procentowej do granic wyznaczonych w limitach,
- j) monitoruje kształtowanie się poziomu marży odsetkowej,
- k) współpracuje z Głównym Księgowym w aspekcie rentowności transakcji na rynku pieniężnym i papierów wartościowych,

- l) dokonuje wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego wg przyjętej metodologii, określonej w odrębnej instrukcji, regulującej sposób szacowania kapitału wewnętrznego,
- m) dokonuje okresowej oceny i weryfikacji stosowanych w Banku uregulowań w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- n) dokonuje weryfikacji zastosowanych metod pomiaru ryzyka stopy procentowej.

Zakresy czynności pracowników zostają określone w indywidualnych „Kartach zadań i odpowiedzialności”.

Proces pomiaru i monitorowania poszczególnych kategorii ryzyka jest dokonywany w oparciu o:

- 1) metodę luki - opartej na analizie luki stopy procentowej,
- 2) metodę symulacji wpływu zmian oprocentowania na wynik odsetkowy i fundusze własne z wykorzystaniem limitów,
- 3) analizę wpływu pozycji pozabilansowych,
- 4) analizę strat na skutek odwrócenia się krzywej dochodowości,
- 5) analizę wykorzystania opcji klienta (zrywalności depozytów oraz spłat kredytów przed terminem umownym),
- 6) analizę kluczowych wskaźników ryzyka,
- 7) analizę kształtowania się wielkości przyjętych limitów.

Zasadniczym celem pomiaru jest określenie stopnia ekspozycji wyniku finansowego i funduszy własnych na skutki zmian stóp procentowych. Miarą ryzyka jest oczekiwana wielkość zagrożonego dochodu (wyniku) odsetkowego. W celu kształtowania pożądanego profilu ryzyka oraz jego kontroli, zastosowanie posiada wprowadzony mechanizm limitów.

Pomiar ryzyka przeszacowania oraz bazowego polega na:

- porównaniu, metodą luki stopy procentowej, wielkości aktywów Banku przeszacowywanych w danym przedziale czasowym z wartością pasywów przeszacowywanych w tym samym przedziale czasowym, w podziale na poszczególne rodzaje stawek oprocentowania,
- wyliczaniu zmian wyniku odsetkowego w przyjętych okresach, na podstawie założonych zmian stóp procentowych.

Ryzyko opcji klienta bada się w dwóch aspektach:

- 1) w ramach opracowywania nowych produktów lub zmian w już obowiązujących regulacjach, tak by uniknąć zawierania zobowiązań zbyt ryzykownych dla Banku,
- 2) poprzez analizę poziomu wykorzystywania opcji klienta, na podstawie zrywalności depozytów oraz spłat kredytów przed terminem umownym.

Wielkość ryzyka krzywej dochodowości jest oceniana poprzez analizę strat w wyniku odsetkowym w przypadku odwrócenia się krzywej dochodowości i jest dokonywana w odniesieniu do aktywów i pasywów z oprocentowaniem stałym z terminami przeszacowania powyżej 3 miesięcy.

Testy warunków skrajnych dla ryzyka stopy procentowej służą do oszacowania potencjalnych strat wynikających z utrzymywanej struktury bilansu i pozycji pozabilansowych w przypadku wystąpienia sytuacji na rynku, która nie jest standardowo opisana za pomocą miar statystycznych. W Banku stosuje się scenariusze hipotetyczne, w których przyjmowana jest zmiana stóp procentowych +/- 200 punktów bazowych.

W ocenie ryzyka kluczowe znaczenie posiada analiza poziomu wrażliwości bilansu na niekorzystne zmiany stóp procentowych. Charakterystyka poziomu ryzyka stopy procentowej obejmuje jego podstawowe stopnie, tj. niski, umiarkowany, podwyższony oraz wysoki. Ocena jest nadawana w wyniku analiz.

Pomiar ryzyka stopy procentowej prowadzony jest w cyklach miesięcznych. Informacje o narażeniu na ryzyko stopy procentowej prezentowane są w cyklach miesięcznych Zarządowi Banku oraz Radzie Nadzorczej w układzie kwartalnym. W syntetycznych raportach zostaje zawarta ocena poziomu ryzyka, w tym informacje dotyczące kierunku i skali narażenia Banku na ryzyko, kształtowanie się głównych limitów oraz efektów podjętych decyzji przez Zarząd.

Szczegółowe zasady dotyczące pomiaru, monitorowania, limitowania, kontroli wewnętrznej i oceny poziomu ryzyka stopy procentowej zostały określone w „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej” a odnośnie raportowania w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej”.

3.4. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jako ryzyko kursu walutowego to niebezpieczeństwo pogorszenia się sytuacji finansowej Banku (utrata wartości aktywów, wzrost poziomu zobowiązań lub zmiany wyniku finansowego) wskutek niekorzystnych zmian kursów walut obcych.

Zmienność kursów walut następuje często oraz w różnych kierunkach i związana jest z czynnikami całkowicie niezależnymi od Banku. Ryzyko kursowe jest związane głównie z niedopasowaniem odpowiednich pozycji aktywów i pasywów Banku, których wartość jest wyrażona w walucie obcej oraz zawieranymi transakcjami – zmianą kursu walutowego pomiędzy dniem zawarcia transakcji, a dniem otrzymania płatności.

Celem działalności Banku w obszarze operacji walutowych jest pozyskanie dodatkowych dochodów przy podejściu konserwatywnym, to znaczy bez konieczności alokowania kapitału na ryzyko.

Głównymi celami polityki pozostają:

- zaspokojenie potrzeb klientów w ramach ustalonej oferty produktowej w zakresie depozytów,
- utrzymywanie niskiej ekspozycji na ryzyko kursowe poprzez zawieranie transakcji na optymalnych warunkach i strukturze.

Podstawowym celem operacyjnym pozostaje kształtowanie pozycji walutowej całkowitej na koniec każdego dnia roboczego w wysokości nie przekraczającej 2% funduszy własnych Banku, która nie wiąże się z koniecznością utrzymywania regulacyjnego wymogu kapitałowego na ryzyko walutowe. Obowiązujące regulacje nadzorcze nakładają bowiem na Bank obowiązek utrzymywania wymogu kapitałowego na ryzyko walutowe w sytuacji posiadania otwartej pozycji walutowej całkowitej w wysokości przekraczającej 2% funduszy własnych (w kwocie 8% nadwyżki pozycji walutowej całkowitej ponad 2% funduszy własnych Banku).

W ramach struktury organizacyjnej w procesie zarządzania ryzykiem walutowym uczestniczą następujące organy i komórki Banku do zadań i kompetencji, których należy między innymi:

1) Rada Nadzorcza:

- a) zatwierdza politykę zarządzania ryzykiem i sprawuje nadzór nad jej realizacją,
- b) dokonuje okresowej oceny poziomu oraz efektywności zarządzania ryzykiem w oparciu o otrzymywane informacje w ramach wewnętrznego raportowania;

2) Zarząd Banku:

- a) odpowiada za skuteczność funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem, w tym za organizację i całokształt procesu zarządzania,
- b) określa zasady polityki zarządzania ryzykiem,
- c) zatwierdza metody jego pomiaru i kontroli, limitowania, zasady raportowania (instrukcje),
- d) zatwierdza regulaminy produktowe,
- e) zapewnia pracownikom zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności oraz niezbędne wsparcie informatyczne;

3) Nadzorujący Członek Zarządu:

- a) odpowiada za prawidłowość procesu zarządzania ryzykiem w skali Banku,
- b) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez Pracownika Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego,
- c) opiniuje założenia polityki oraz wewnętrzne uregulowania (instrukcje i procedury, limity),
- d) przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka i metod oraz efektów zarządzania tym ryzykiem;

4) Pracownik Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego:

- a) ustala przy wykorzystaniu systemu informatycznego EuroBankNet C aplikacji Ryzyko walutowe wg stanu na każdy dzień roboczy wielkości poszczególnych pozycji walutowych netto oraz pozycji całkowitej,
- b) prowadzi codzienny monitoring kształtowania się pozycji walutowych oraz przekazuje informacje w tym zakresie Głównemu Księgowemu,
- c) sporządza na ostatni dzień każdego miesiąca dzienny raport pozycji walutowych oraz dokonuje ich bieżącej analizy wg przyjętej metody,
- d) sprawuje kontrolę nad przestrzeganiem przyjętego limitu, a w przypadku przekroczenia przygotowuje propozycje podjęcia działań w celu jego przywrócenia do odpowiedniego poziomu,
- e) uwzględnia elementy działalności związanej z walutami odpowiednio w analizie i ocenie pozostałych ryzyk (płynności, stopy procentowej, operacyjnego),
- f) dokonuje wyliczeń wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka wg przyjętej metody określonej w Instrukcji Zasady Szacowania kapitału wewnętrznego,
- g) przeprowadza w okresach miesięcznych test warunków skrajnych wg przyjętej metody,
- h) przygotowuje i przedkłada Zarządowi miesięczne raporty dotyczące poziomu ryzyka, zachowania przyjętych limitów, kształtowania się wymogu kapitałowego,
- i) opracowuje i przedkłada Nadzorującemu Członkowi Zarządu/ Zarządowi projekty polityki, regulacji wewnętrznych i ich zmian w zakresie zarządzania ryzykiem, w tym propozycje limitów,
- j) dokonuje weryfikacji i aktualizacji regulacji wewnętrznych (Polityki zarządzania ryzykiem walutowym oraz Instrukcji) zgodnie z przyjętymi zasadami,
- k) współpracuje z Głównym Księgowym oraz Pracownikami Stanowisk ds. księgowości i komórek zawierających transakcje z klientami;

5) Główny Księgowy:

Jest odpowiedzialny za zarządzanie rachunkami bieżącymi w walutach Banku, prowadzonymi przez BPS SA oraz:

- a) podejmuje decyzje dotyczące domykania pozycji walutowych,
- b) podejmuje decyzje w zakresie lokowania środków walutowych w Banku Zrzeszającym,
- c) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez podległych Pracowników Stanowisk ds. księgowości;

6) Członkowie Zarządu / Kierownicy właściwi merytorycznie:

- a) sprawują nadzór nad całokształtem działań wykonywanych przez podległych pracowników;

7) wykonujący określone zadania pracownicy Stanowisk:

- a) Obsługi klienta,
  - upoważnieni pracownicy stanowisk operacyjnych (obsługi klienta, kasowych) wykonują czynności w zakresie obsługi klientów w oparciu o poszczególne uregulowania produktowe oraz przekazują niezbędne informacje dotyczące operacji walutowych odpowiednio właściwym merytorycznie pracownikom Stanowisk ds. Księgowości i ds. Kasowo – skarbcowych.
- b) Księgowości:

Wykonuje czynności właściwe dla tego stanowiska, określone w Instrukcji Zasady zarządzania płynnością z uwzględnieniem aspektu operacji walutowych, w tym:

  - odpowiada za poprawne rozliczenie i zaksięgowanie transakcji zawartych przez upoważnionych pracowników Stanowisk ds. Obsługi klienta i Stanowisk kasowo – skarbcowych oraz Kasjerskich;
  - rozlicza operacje walutowe uznające i obciążające rachunek bieżący Banku w Banku Zrzeszającym,
  - zgłasza do Banku Zrzeszającego deklarowane kwoty środków na lokaty,

- dokonuje analizy zgodności stanu sald na rachunkach bieżących Banku poprzez:
    - kontrolę bilansu walutowego,
    - weryfikację zgodności stanów poszczególnych rachunków, z podziałem na poszczególne waluty, z wyciągami z tych rachunków w Banku Zrzeszającym,
  - współpracuje z pracownikiem Stanowiska ds. ryzyka operacyjnego w zakresie kształtowania się pozycji walutowych;
- c) Kasowo – Skarbcowego / kasjerskiego:
- wykonuje czynności określone w Instrukcji Zasady zarządzania płynnością w zakresie utrzymania optymalnego poziomu gotówki w walutach;
- d) Pracownik wykonujący obowiązki sprawozdawcze:
- współpracuje z pracownikiem Stanowiska ds. ryzyka operacyjnego w zakresie wymogu kapitałowego,
  - sporządza zgodnie z obowiązującymi wymogami formularze sprawozdawcze na potrzeby NBP.

Zarządzanie ryzykiem walutowym obejmuje następujące zagadnienia: pomiar ryzyka walutowego poprzez wyznaczenie pozycji walutowej netto dla każdej waluty oddzielnie oraz całkowitej pozycji walutowej; metody monitorowania i ograniczania ryzyka walutowego, organizację procesu zarządzania ryzykiem walutowym, dopuszczalny poziom narażenia na ryzyko walutowe (limity).

Poziom ryzyka walutowego w działalności Banku z tytułu ryzyka kursowego ograniczony jest poprzez limit całkowitej pozycji walutowej, który jest monitorowany przez Stanowisko ds. Ryzyka Operacyjnego. Ze względu na zakładaną nieznaczną skalę działalności obowiązuje limit na koniec dnia w wysokości 2% funduszy własnych Banku.

W ocenie poziomu ryzyka uwzględnia się następujące kryteria:

- 1) skala (dynamika) działalności (operacji) walutowych,
- 2) charakter i wolumen produktów bilansowych,
- 3) wielkość pozycji całkowitej w relacji do funduszy własnych,
- 4) kształtowanie się wartości limitu,
- 5) wrażliwość wyniku z pozycji wymiany na zmiany kursów walut.

Raportowanie informacji z obszaru ryzyka walutowego prowadzone jest na potrzeby Zarządu w okresach miesięcznych, natomiast na potrzeby Rady Nadzorczej w okresach kwartalnych.

Szczegółowe zasady dotyczące pomiaru, monitorowania, limitowania, kontroli wewnętrznej i oceny poziomu ryzyka walutowego zostały określone w „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem walutowym” a odnośnie raportowania w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej”.

3.5. Ryzyko operacyjne

W Banku ryzyko operacyjne definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych obejmując również ryzyko prawne. Zasadniczymi czynnikami ryzyka operacyjnego są nierozzerwalnie związane z funkcjonowaniem Banku: realizowane procesy biznesowe, relacje z klientami, zasoby ludzkie, wspierający działalność system informatyczny, czynności zlecane na zewnątrz oraz zdarzenia zewnętrzne (awarie, klęski żywiołowe). W zakres tej kategorii ryzyka jest zaliczane ryzyko prawne, związane np. ze zmianami w otoczeniu prawnym, brakiem stabilności otoczenia regulacyjnego, brakiem odpowiednich regulacji wewnętrznych, czy też błędnymi regulacjami wewnętrznymi, błędami w zawartych umowach, niekorzystnymi rozstrzygnięciami sądów. Kategoria ta nie obejmuje ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego, które związane są z ryzykiem biznesowym.

Celem strategicznym Banku jest zapewnienie wysokich standardów funkcjonowania oraz zaadoptowanie na swoje potrzeby najlepszych rozwiązań praktyk biznesowych w celu ochrony zasobów i utrzymania znaczącej pozycji Banku na obsłużanym rynku.

Powyższy cel realizowany jest poprzez:

- zapewnienie jakości działania Banku na poziomie zapewniającym co najmniej utrzymanie dotychczasowej osiągniętej pozycji rynkowej oraz dążenie do zwiększenia udziału w lokalnym rynku,
- utrzymanie narażenia Banku na ryzyko operacyjne na poziomie zaakceptowanym, bezpiecznym dla jego zasobów i działania.

W ramach przyjętych kierunków działania wyznaczonymi celami operacyjnymi pozostają kontynuowanie i weryfikacja procesów (działań) zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka odpowiednio do jego rodzaju i wpływu na wynik Banku, jak również zapewnienie opłacalności stosowania w wybranych metod ograniczania ryzyka, a także zapewnienie bezpieczeństwa działalności systemów informatycznych i środowiska teleinformatycznego mających kluczowe znaczenie dla funkcjonowania Banku i poszczególnych procesów.

Cele operacyjne są realizowane poprzez:

- 1) kontynuowanie relacji z klientami, opartych na zasadach przyjazności i profesjonalizmu,
- 2) zapewnienie utrzymania ciągłości działania Banku (ważnych procesów biznesowych), w tym planów awaryjnych,
- 3) przeprowadzanie niezbędnych zmian strukturalnych,
- 4) kontynuowanie odpowiedniej polityki kadrowej oraz zapewnienie adekwatnego poziomu kompetencji kadr (doskonalenie wiedzy i umiejętności kadr),
- 5) zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego na wszystkich szczeblach struktury,
- 6) doskonalenie optymalnych struktur zarządzania ryzykiem i kontroli wewnętrznej,
- 7) doskonalenie infrastruktury informatycznej, w tym programów wspierających zarządzanie ryzykiem,
- 8) doskonalenie technik pomiaru ryzyka,
- 9) określenie podstawowych procesów niezbędnych do zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- 10) tworzenie mapy ryzyka w celu określenia działań zmierzających do zmniejszenia skutków ryzyka operacyjnego,
- 11) ograniczanie skutków ryzyka operacyjnego,
- 12) gromadzenie informacji o zdarzeniach ryzyka operacyjnego mających miejsce w najbliższym otoczeniu Banku oraz w miarę możliwości o sposobach pokrycia strat ww. zdarzeń i podjętych działaniach mitygujących,
- 13) określenie docelowego profilu ryzyka operacyjnego, uwzględniającego skalę i profil ryzyka operacyjnego obciążającego Bank,
- 14) zdefiniowanie tolerancji/apetytu Banku na ryzyko operacyjne,
- 15) budowę kultury organizacyjnej w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym, w tym ryzykiem systemów informatycznych i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
- 16) modernizację i przebudowę zasobów informatycznych, w celu umożliwienia kontynuacji świadczenia usług bankowych, w tym usług nowych, a także w celu podnoszenia stopnia bezpieczeństwa informacji oraz przetwarzania danych.

Bank zakłada tolerancję na ryzyko operacyjne poprzez ustalenie wewnętrznego limitu dotyczącego maksymalnej wysokości rocznych, wszystkich strat brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego w wysokości 2% funduszy własnych.

Bank zakłada apetyt na ryzyko operacyjne na poziomie 50% łącznego wyliczonego wymogu kapitałowego metodą wskaźnika bazowego.

Proces zarządzania ryzykiem posiada charakter ciągły, dotyczy wszystkich odcinków działalności Banku i jest realizowany w ramach struktury organizacyjnej, w której poszczególnym organom oraz osobom zostają przyporządkowane funkcje, zakresy zadań i odpowiedzialności.

1. Rada Nadzorcza pełni nadzór nad realizacją przyjętej Strategii, zatwierdza jej założenia oraz dokonuje okresowej oceny efektywności zarządzania ryzykiem. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym ryzykiem systemów informatycznych i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, a także bezpieczeństwa informacji oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza zatwierdza docelowy profil ryzyka operacyjnego oraz tolerancję / apetyt na

ryzyko. Rada zapewnia, że członkowie Zarządu posiadają odpowiednią wiedzę i kwalifikacje, zapewniające realizację Strategii (...).

Zarząd Banku okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat skali i rodzaju ryzyka, na które narażony jest Bank, prawdopodobieństwa i skutków jego występowania oraz metod zarządzania tym ryzykiem.

2. Zarząd odpowiada za prawidłowe funkcjonowanie systemu i procesu zarządzania ryzykiem, w tym:
  - a) określa strategię, organizację i zasady funkcjonowania procesu zarządzania ryzykiem,
  - b) określa docelowy ogólny, profil ryzyka oraz tolerancję/apetyt na ryzyko (limity),
  - c) określa sposób zastosowania instrumentów zarządzania ryzykiem,
  - d) zapewnia niezbędne wsparcie techniczne i informatyczne,
  - e) zapewnia kształtowanie świadomości ryzyka wśród personelu,
  - f) zapewnia kształtowanie kultury organizacyjnej oraz odpowiedniego środowiska postaw moralnych i etycznych,
  - g) zapewnia doskonalenie kwalifikacji pracowników,
  - h) sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego i ciągłości działania,
  - i) okresowo przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat profilu ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank, o efektach zarządzania ryzykiem oraz realizacji założeń Strategii,
  - j) sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem poprzez komórkę audytu wewnętrznego.
3. Nadzorujący Członek Zarządu pełni nadzór nad funkcjonowaniem systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, jego odpowiedzialność obejmuje:
  - a) koordynowanie elementów procesu zarządzania w jednostkach / komórkach,
  - b) zapewnienie ciągłości procesów biznesowych - w ramach posiadanych kompetencji,
  - c) podejmowanie decyzji o zastosowaniu mechanizmów zabezpieczających – w ramach posiadanych kompetencji,
  - d) nadzór nad realizacją standardów zarządzania ryzykiem,
  - e) wnioskuję do Zarządu o podjęcie działań w przypadkach konieczności reakcji Zarządu,
  - f) nadzoruje terminowość i prawidłowość raportowania przez komórkę organizacyjną Banku informacji zarządczej w zakresie ryzyka operacyjnego.
4. Właściwi Członkowie Zarządu pełnią nadzór nad bezpieczeństwem informatycznym oraz nad zarządzaniem sytuacjami kryzysowymi.
5. Kadra kierownicza wszystkich szczebli odpowiada w zakresie swoich kompetencji za:
  - a) realizację zadań związanych z zarządzaniem ryzykiem,
  - b) podejmowanie – w ramach posiadanych kompetencji – przedsięwzięć ograniczających ryzyko,
  - c) współpracę nadzorowanych komórek ze Stanowiskiem ds. Ryzyka Operacyjnego,
  - d) wdrażanie rozwiązań zabezpieczających i mechanizmów wskazanych przez Zarząd,
  - e) sprawowanie kontroli wewnętrznej na kierowanym odcinku pracy i monitorowanie realizacji zaleceń pokontrolnych.
6. Pracownik Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego zostają powierzone zadania w zakresie monitorowania realizacji wyznaczonych celów oraz zadań strategicznych, identyfikacji ryzyka operacyjnego (w tym zdarzeń zewnętrznych w otoczeniu Banku), weryfikacji incydentów i strat, pomiaru, monitorowania i sprawozdawania ryzyka oraz propozycji rozwiązań jak również opracowywania (modyfikowania) regulacji wewnętrznych w tym obszarze w szczególności:
  - a) sporządzanie projektów uregulowań wewnętrznych (strategii, instrukcji) oraz ich modyfikacji w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym,
  - b) dokonywanie przeglądu i aktualizacji strategii, instrukcji i metod w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym,
  - c) opracowywanie propozycji limitów (wielkości progowych), parametrów dotyczących oceny ryzyka oraz ich okresowe weryfikowanie,

- d) monitorowanie i dokonywanie pomiaru ryzyka, sporządzanie analiz narażenia Banku na ryzyko oraz ich dokumentowanie zgodnie z przyjętymi procedurami,
- e) wyliczanie wymogów kapitałowych (kapitału wewnętrznego) zgodnie z procedurami szczegółowymi,
- f) proponowanie działań zmierzających do utrzymania ryzyka na akceptowalnym poziomie oraz ich przedkładanie Zarządowi,
- g) prowadzenie centralnego rejestru incydentów ryzyka operacyjnego i naruszenia norm zgodności, a także zdarzeń związanych z naruszeniem bezpieczeństwa informacji,
- h) prowadzenie rejestru zdarzeń zewnętrznych ryzyka operacyjnego,
- i) ewidencjonowanie zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego i braku zgodności,
- j) sporządzanie okresowych sprawozdań oraz raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej zgodnie z przyjętymi procedurami,
- k) współpraca z komórkami merytorycznymi w ramach sporządzania informacji na potrzeby zewnętrzne z obszaru ryzyka operacyjnego oraz w zakresie wykonywanych zadań,
- l) pełnienie funkcji Inspektora Ochrony Danych (wcześniej ABI) i realizowanie zadań zgodnie z odrębnymi przepisami,
- m) sporządzanie wymaganej informacji z obszaru ryzyka operacyjnego na potrzeby BION.

7. Kadra pracownicza:

- a) przestrzega ustalonych zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasad bezpieczeństwa informacji i użytkowania systemów informatycznych,
- b) ma obowiązek zachowania staranności i rzetelności w trakcie wykonywania codziennych czynności,
- c) na polecenie bezpośrednich przełożonych identyfikuje i rejestruje incydenty, w tym incydenty braku zgodności oraz incydenty w obszarze bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego i informacji oraz szacuje straty,
- d) uczestniczy w wyjaśnianiu przyczyn ich powstawania i proponuje rozwiązania zabezpieczające,
- e) wdraża wskazane przez przełożonych środki ochrony zasobów.

Proces zarządzania ryzykiem obejmuje jego identyfikację, pomiar, ocenę a także monitoring i raportowanie wewnętrzne. Proces zarządzania ryzykiem ma charakter ciągły i polega na tworzeniu rozwiązań niezbędnych do bieżącego funkcjonowania Banku. Jego celem jest: stałe ograniczanie ryzyka, ochrona zasobów, systemów oraz procesów jak również zabezpieczanie się przed ewentualnymi skutkami ryzyka.

Na proces zarządzania ryzykiem operacyjnym składają się następujące grupy czynności:

- 1) identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka,
- 2) akceptacja ryzyka,
- 3) systemowe zarządzanie ryzykiem,
- 4) bieżące zarządzanie ryzykiem,
- 5) monitoring,
- 6) raportowanie wewnętrzne,
- 7) kontrola wewnętrzna i audyt,
- 8) zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zapobiegawcze).

Bank zarządza ryzykiem operacyjnym w sposób systemowy i bieżący.

Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu rozwiązań niezbędnych do bieżącego funkcjonowania Banku i obejmuje głównie:

- tworzenie wewnętrznych regulacji i procedur dotyczących ryzyka,
- rozwiązania organizacyjne,
- rozwiązania techniczne,
- doskonalenie wiedzy i umiejętności pracowników,
- tworzenie i wdrażanie systemów bezpieczeństwa.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na:

- zapobieganiu zdarzeniom operacyjnym, powstającym w produktach, procesach wewnętrznych oraz w systemach, stosując odpowiednie narzędzia i instrumenty,
- wyjaśnianiu przyczyn powstawania incydentów,
- podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących incydentów),
- rejestrowaniu danych o zdarzeniach operacyjnych,
- likwidowaniu negatywnych skutków ryzyka.

Bank wdrożył aplikację OperNet, która wspomaga proces zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Identyfikacja ryzyka operacyjnego odbywa się poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych, która służy rozpoznaniu profilu ryzyka oraz, monitorowaniu jego poziomu w celu uniknięcia przekroczenia akceptowalnego poziomu ryzyka operacyjnego. W ramach pomiaru ryzyka gromadzone są dane o zdarzeniach operacyjnych z uwzględnieniem ich skutków. Dane dotyczące zdarzeń operacyjnych ewidencjonowane są według rodzajów zdarzeń operacyjnych, kategorii zdarzeń i grup zdarzeń oraz linii biznesowych w systemie OperNet.

W Banku instrumentami ograniczającymi poziom ryzyka operacyjnego są: mechanizmy zabezpieczające wbudowane w system operacyjny Banku, systemy bezpieczeństwa, limity i wielkości progowe na ryzyko, zlecenie czynności na zewnątrz, plany utrzymania ciągłości działania i awaryjne, zalecenia pokontrolne.

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego jest prowadzone na potrzeby Rady Nadzorczej oraz Zarządu Banku. Raporty sporządzane są raz na kwartał przez pracownika Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego i prezentowane Zarządowi w cyklach kwartalnych oraz Radzie Nadzorczej w cyklach półrocznych.

Wymóg kapitałowy wyliczany jest metodą wskaźnika bazowego.

Bank w celu ograniczenia ponoszenia kosztów podejmuje szereg działań mitygujących, mających na celu stałe ograniczanie ryzyka operacyjnego między innymi poprzez:

- zawieranie i bieżącą aktualizację umów ubezpieczeniowych,
- zlecenie czynności na zewnątrz (outsourcing),
- pokrywanie kosztów, strat przez pracowników winnych zaniedbań,
- strukturę organizacyjną dostosowaną do zarządzania ryzykiem operacyjnym i zapobiegającą powstawaniu konfliktów interesów, odpowiednią politykę kadrową, szkolenia,
- zasady rekrutacji i zapewnienie ciągłości pracy na stanowiskach kluczowych,
- ocenę ryzyka przed wdrożeniem nowego produktu,
- programowe zabezpieczenia IT,
- zapobieganie praniu pieniędzy,
- ochronę fizyczną i zabezpieczenia techniczne,
- bezpieczeństwo pracowników i klientów Banku oraz zasobów materialnych Banku.

Szczegółowe zasady dotyczące pomiaru, monitorowania, limitowania, kontroli wewnętrznej i oceny poziomu ryzyka walutowego zostały określone w „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym” a odnośnie raportowania w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej”.

3.6. Ryzyko braku zgodności

W Banku funkcjonuje funkcja zgodności, którą należy rozumieć jako legalne i etyczne działanie na rzecz i w najlepszym interesie Banku oraz jako zgodność działania Banku z przepisami prawa, wymogami nadzoru bankowego oraz zasadami dobrej praktyki bankowej. Cele, organizacja oraz sposób zarządzania zgodnością zostały zawarte odpowiednio w "Polityce zarządzania zgodnością na lata 2015 - 2017" oraz „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności”.

Ryzyko braku zgodności to ryzyko poniesienia przez Bank skutków (finansowych oraz skutków niefinansowych) z tytułu nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania (norm zgodności). Ryzyko to może skutkować sankcją prawną, stratą finansową, utratą dobrej reputacji.

Celem zasadniczym zarządzania ryzykiem braku zgodności jest zapewnienie funkcjonowania Banku w każdym obszarze zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i pozostałymi normami zgodności poprzez działania skierowane na minimalizowane czynniki ryzyka.

Celem stworzonego systemu zarządzania zgodnością jest profilaktyka braku zgodności, szybkie i skuteczne eliminowanie sytuacji nieprzestrzegania przepisów prawa i pozostałych norm zgodności, a także ocena skutków dla Banku i klientów naruszeń tych norm.

Dla realizacji tego celu zasadniczymi zadaniami pozostają:

- stałe dostosowywanie / aktualizowanie wewnętrznych uregulowań dla zapewnienia ich zgodności,
- zapewnienie ich prawidłowej realizacji,
- rzetelne realizowanie postanowień uregulowań,
- kontrola praktycznego przestrzegania uregulowań,
- szkolenie kadr,
- zapewnienie odpowiedniego wsparcia informatycznego, dostosowanego do aktualnie obowiązującego prawa.

Zasadniczym celem operacyjnym pozostaje funkcjonowanie Banku w aspekcie utrzymywania możliwie niskiej ekspozycji na ryzyko, działania zostają skoncentrowane w kierunku minimalizowania skutków nieprzestrzegania norm zgodności.

Celem wspierającym jest ograniczanie (eliminowanie) czynników występowania ryzyka operacyjnego i ryzyka prawnego, stanowiących zasadnicze źródła ryzyka braku zgodności. Zarządzanie zgodnością obejmuje całość działalności Banku; proces ten posiada charakter ciągły w celu budowania korzystnego wizerunku Banku oraz ograniczania ryzyka braku zgodności.

W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności uczestniczą następujące organy i komórki organizacyjne Banku, do zadań których należy między innymi:

1) Rada Nadzorcza:

- a) sprawuje ogólny nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności, w tym zatwierdza założenia polityki,
- b) dokonuje okresowej oceny efektywności zarządzania ryzykiem w oparciu o przedkładane raporty w sprawie ryzyka;

2) Zarząd Banku:

- a) odpowiada za skuteczność funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem, w tym za organizację i całość procesu zarządzania ryzykiem,
- b) odpowiada za zapewnienie dobrej jakości dokumentacji regulującej relacje Banku z klientami, kontrahentami, osobami trzecimi oraz materiałów przekazywanych, publikowanych na zewnątrz Banku,
- c) określa zasady polityki zarządzania ryzykiem, metody pomiaru ryzyka i kontroli, zasady informacji wewnętrznej,
- d) podejmuje decyzje dotyczące działań, mających na celu ograniczenie skutków ryzyka,
- e) podejmuje decyzje dotyczące działań naprawczych lub dyscyplinujących, w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości,
- f) dokonuje oceny skuteczności funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem oraz przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka oraz efektów zarządzania tym ryzykiem;

3) W ramach podziału zadań na szczeblu Zarządu:

- a) Prezes Zarządu pełni nadzór nad systemem prawa wewnętrznego, regulującego funkcjonowanie Banku; sprawuje bezpośredni nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem, w tym realizacją zadań przez Pracownika Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego oraz składa okresowe raporty Radzie Nadzorczej z zakresu zarządzania ryzykiem;

- b) Zastępcy Prezesa ds. Kredytów oraz Depozytów są odpowiedzialni za prawidłową działalność reklamową;
- 4) Kierownicy jednostek / komórek organizacyjnych są odpowiedzialni za:
- prawidłowe realizowanie w ramach kompetencji wyznaczonych zadań,
  - kontrolę funkcjonalną pod kątem przestrzegania norm zgodności,
  - monitorowanie usuwania stwierdzonych nieprawidłowości;
- 5) Osoby, autorzy opracowujący uregulowania wewnętrzne oraz dokumentację zewnętrzną, odpowiadają w podstawowym zakresie za zgodność z obowiązującym prawem i spójność wewnętrzną opracowywanych projektów, jak również przejrzystość i jasność przekazu w odniesieniu do dokumentacji zewnętrznej.
- 6) Pracownik Stanowiska Organizacyjno – Kadrowego:
- jest odpowiedzialny za prowadzenie rejestru i zbioru głównego regulacji wewnętrznych Banku,
  - wykonuje zadania związane z dystrybucją uregulowań oraz pozostałej dokumentacji (pisma urzędowe, wyjaśnienia i interpretacje do właściwych jednostek / komórek organizacyjnych).
- 7) Radca Prawny jest odpowiedzialny:
- za monitorowanie stanu prawnego oraz przedkładanie według potrzeb informacji o zmianach w systemie prawa z zakresu funkcjonowania Banku wraz z fachowym komentarzem,
  - za adekwatne doradztwo Zarządowi Banku w kwestiach prawa i przyjętych standardów zgodności,
  - za udzielanie opinii i porad prawnych Pracownikom oraz wyjaśnień w zakresie stosowania prawa, dotyczących funkcjonowania Banku;
  - dokonyuje kontroli legalności działania Banku poprzez weryfikowanie i opiniowanie pod względem zgodności treści z obowiązującymi wymogami prawa dokumentów oraz materiałów:
    - uregulowań standardowych - regulaminów i instrukcji w zakresie działalności operacyjnej, wzorców umów, dotyczących stosunków Banku z klientami,
    - uregulowań o charakterze jednostkowym (indywidualnym), dotyczących stosunków Banku z klientami oraz z kontrahentami,
    - instrukcji wewnętrznych, zawierających w swojej treści elementy powodujące konsekwencje prawne,
    - dokumentów regulujących stosunki z osobami trzecimi,
    - pism kierowanych do klientów, osób trzecich, zawierających w swojej treści elementy przepisów prawnych,
    - materiałów publikowanych dla potencjalnych klientów: broszury reklamowe, informacje zamieszczone w prasie, witrynie internetowej Banku,
  - opiniuje wnioski kredytowe, umowy, w tym zabezpieczeń zgodnie z regulacjami wewnętrznymi;
- 8) Pracownik Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego:
- prowadzi centralną ewidencję incydentów naruszenia norm zgodności i ich skutków,
  - dokonyuje w skali Banku kwartalnych analiz źródeł i skutków ryzyka oraz monitoruje profil i wielkość ryzyka,
  - opracowuje i przedkłada Zarządowi projekty polityki, regulacji wewnętrznych i ich modyfikacji w zakresie procesu zarządzania ryzykiem,
  - dokonyuje corocznej weryfikacji oraz aktualizacji powyższych regulacji,
  - przygotowuje i przedkłada Zarządowi kwartalne raporty dotyczące profilu i skutków ryzyka,
  - współpracuje z pracownikami komórek w zakresie realizacji nałożonych zadań;
- 9) Pracownicy Banku:
- obowiązkiem każdego pracownika jest doskonalenie jakości swojej pracy, w tym sprawowanie samokontroli w zakresie poprawności i zgodności z uregulowaniami wykonywanych czynności,
  - są zobowiązani do postępowania zgodnie z przyjętymi Zasadami etyki pracowników BS,

- c) dokonują bieżącej rejestracji zdarzeń naruszenia norm zgodności i ich skutków – zgodnie z zasadami przyjętymi w Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym i niezwłocznie przekazują do stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego,
- d) są upoważnieni do zgłaszania propozycji zmian w procedurach wewnętrznych.

Ryzyko braku zgodności stanowiące odrębną kategorię ryzyka bankowego jest traktowane jako ryzyko pokrewne ryzyka operacyjnego, profil i poziom ryzyka braku zgodności stanowi element składowy ryzyka operacyjnego.

Bank posiada sformalizowane zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności zawarte w Instrukcji zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz Polityce zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Kategoria obszaru zgodności obejmuje przede wszystkim zgodność wewnętrznych uregulowań Banku z przepisami prawa, przestrzeganie norm zgodności i standardów etycznych w działalności, a także zapewnienie ochrony danych przechowywanych w Banku.

Identyfikacja i pomiar ryzyka, monitorowanie, określenie jego profilu są dokonywane w oparciu o prowadzoną ewidencję incydentów naruszenia norm zgodności i ich skutków.

Ocena wielkości i profilu ryzyka jest dokonywana poprzez pryzmat skali negatywnych zjawisk wskutek naruszenia norm zgodności. Profil i poziom ryzyka jest ustalany w oparciu o kształtowanie się struktury kosztów (strat) oraz w sposób opisowy (szacunkowy) w odniesieniu do skutków trudno mierzalnych.

Raportowanie skutków nie przestrzegania wewnętrznych regulacji oraz wyników monitorowania czynników ryzyka, składających się na ryzyko braku zgodności odbywa się wspólnie z ryzykiem operacyjnym w cyklach kwartalnych dla Zarządu oraz półrocznych dla Rady Nadzorczej.

Od dnia 01 stycznia 2018 roku zostały wdrożone zmodyfikowane uregulowania wewnętrzne Banku w obszarze zarządzania ryzykiem braku zgodności, przy czym nie zmieniły się główne cele zarządzania, natomiast zadania pomiaru, monitorowania oraz raportowania ryzyka braku zgodności są realizowane przez wydzielone w strukturze organizacyjnej Banku Stanowisko ds. Zgodności, stanowiące element systemu kontroli wewnętrznej oraz funkcji zapewnienia zgodności.

3.7. Ryzyko wyniku finansowego

Ryzyko biznesowe (wyniku finansowego) definiowane jest jako ryzyko nie osiągnięcia założonych i koniecznych celów ekonomicznych z powodu niepowodzenia w rywalizacji rynkowej; ryzyko to może przejawiać się w postaci pod kategorii ryzyka strategicznego, ryzyka wyniku finansowego, ryzyka otoczenia ekonomicznego, ryzyka regulacyjnego oraz ryzyka konkurencji, przy czym:

- a) ryzyko strategiczne jest to ryzyko związane z podejmowaniem niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, brakiem lub wadliwą realizacją przyjętej strategii oraz ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany,
- b) ryzyko wyniku finansowego jest to ryzyko nie osiągnięcia założonych celów ekonomicznych, to znaczy ryzyko realizacji wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z potrzeb prowadzenia bieżącej działalności Banku oraz jego rozwoju,
- c) ryzyko otoczenia ekonomicznego jest to ryzyko zmiany warunków ekonomiczno – społecznych mających niekorzystny wpływ na Bank,
- d) ryzyko regulacyjne jest to ryzyko zmiany prawnych warunków prowadzenia działalności,
- e) ryzyko konkurencji jest to ryzyko zmian warunków konkurencji, mających niekorzystny wpływ na Bank.

Celem strategicznym w zakresie ryzyka wyniku finansowego jest utrzymanie stałej, umiarkowanej wrażliwości na zmiany otoczenia pozycji rynkowej i ekonomicznej Banku, poprzez właściwy proces planowania strategicznego, monitorowania otoczenia oraz postępów w realizacji strategii, planowania i zarządzania wynikiem finansowym.

Podstawowym celem operacyjnym pozostaje umiarkowanie dynamiczny rozwój sytuacji ekonomicznej Banku.

Podstawowymi zadaniami związanymi z realizacją powyższych celów są:

- 1) realizowanie działań mających na celu: kształtowanie optymalnej struktury źródeł przychodów, dalszy wzrost stabilności tych źródeł oraz racjonalizację kosztów działania Banku,
- 2) dokonywanie okresowego (w tym na etapie budowy rocznego planu finansowego) przeglądu otoczenia lokalnego Banku oraz czynników (parametrów) regulacyjnych, gospodarczych oraz rynkowych, w aspekcie ich wpływu na realizację założonych celów,
- 3) pomiar wrażliwości Banku na zmianę czynników otoczenia i podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie wrażliwości Banku w przypadku stwierdzenia nadmiernej ekspozycji na zmianę poziomu ryzyka, wynikającą ze zmian sytuacji zewnętrznej.

Zarządzanie ryzykiem posiada charakter zorganizowany, ciągły i jest realizowane w ramach stworzonej struktury organizacyjnej przez właściwe merytorycznie organy osoby / komórki organizacyjne Centrali.

Podstawowe zadania i kompetencje uczestników w zakresie zarządzania ryzykiem:

1. Rada Nadzorcza:

- a) zatwierdza politykę zarządzania ryzykiem i sprawuje nadzór nad jej realizacją,
- b) dokonuje okresowej oceny poziomu oraz efektywności zarządzania ryzykiem w oparciu o otrzymywane informacje w ramach wewnętrznego raportowania.

2. Zarząd Banku:

- a) odpowiada za skuteczność funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem, w tym za organizację i całość procesu zarządzania,
- b) określa zasady polityki zarządzania ryzykiem,
- c) zatwierdza metody jego pomiaru i kontroli, zasady raportowania (instrukcje),
- d) zapewnia pracownikom zdobycie niezbędnej wiedzy i umiejętności oraz niezbędne wsparcie informatyczne.

3. Nadzorujący Członek Zarządu:

- a) odpowiada za prawidłowość procesu zarządzania ryzykiem w skali Banku,
- b) sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez Pracownika Stanowiska ARB,
- c) opiniuje założenia polityki oraz wewnętrzne uregulowania (instrukcje i procedury),
- d) przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat poziomu ryzyka oraz efektów zarządzania tym ryzykiem.

4. Pracownik Stanowiska ds. ARB:

- 1) Dla potrzeb oceny ryzyka jest odpowiedzialny za gromadzenie i przetwarzanie niezbędnych informacji z dostępnych źródeł, pomiar i monitorowanie poziomu ryzyka wyniku finansowego oraz jego sprawozdawanie w oparciu o przyjęte normy i procedury zawarte w Instrukcji; w tym celu:
  - a) pozyskuje (w tym od BPS SA) i wykorzystuje niezbędne informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych / otoczenia Banku,
  - b) dokonuje okresowej / kwartalnej analizy czynników ryzyka, w tym czynników makroekonomicznych i rynkowych,
  - c) dokonuje z częstotliwością kwartalną analiz i ocen poziomu ryzyka wyniku finansowego, w tym testów warunków skrajnych, wpływu ryzyka na sytuację ekonomiczną Banku - w oparciu o przyjęte w Instrukcji procedury,
  - d) sporządza z częstotliwością kwartalną sprawozdania / raporty w zakresie ryzyka wyniku finansowego dla Zarządu / Rady Nadzorczej, zgodnie z przyjętymi zasadami w zakresie wewnętrznej informacji zarządczej;
- 2) Opracowuje i przedkłada Nadzorującemu Członkowi / Zarządowi projekty polityki, regulacji wewnętrznych i ich zmian w zakresie zarządzania ryzykiem,
- 3) Dokonuje okresowej weryfikacji i aktualizacji regulacji wewnętrznych (Polityki zarządzania ryzykiem biznesowym, niniejszej Instrukcji) zgodnie z przyjętymi zasadami,
- 4) Współpracuje z Głównym Księgowym oraz właściwymi merytorycznie komórkami, w tym pozyskuje informacje w zakresie niezbędnym dla realizacji nałożonych zadań.

5. Członkowie Zarządu / Kierownicy właściwych merytorycznie komórek związanych z obszarem ryzyka biznesowego zgodnie z zakresami zadań i odpowiedzialności, sprawują nadzór nad całokształtem działań wykonywanych przez podległych pracowników.

Identyfikacji podlegają następujące istotne czynniki wpływające na poziom ryzyka wyniku finansowego:

- a) wymagany poziom wyników, wynikający z planów finansowych Banku,
- b) realizacja planów handlowych przez jednostki organizacyjne,
- c) potencjalne zmiany otoczenia ekonomicznego, regulacyjnego (prawnego) i polityczno- społecznego,
- d) zmiany prawne wpływające istotnie na możliwości rynkowego działania Banku,
- e) intensywność konkurencji na rynku, groźba niekorzystnych działań konkurentów.

Dla celów narażenia na ryzyko wyniku, w tym dla celów pomiaru ryzyka otoczenia (testów warunków skrajnych) monitorowaniu podlegają następujące czynniki / parametry:

- a) zmiany uregulowań zewnętrznych, mających wpływ na sytuację ekonomiczną Banku (w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności),
- b) kształtowanie się stóp procentowych na rynku międzybankowym (w ramach pomiaru ryzyka stopy procentowej),
- c) stopa inflacji,
- d) stopa bezrobocia na obszarze powiatów obsługiwanych przez Bank,
- e) kształtowanie się stóp oprocentowania produktów banków konkurencyjnych, działających na terenie obsługiwanych przez Bank,
- f) sytuacja sektorów gospodarki oraz klientów – kredytobiorców Banku, prowadzących działalność w tych sektorach (w ramach pomiaru ryzyka kredytowego i koncentracji),
- g) zaistnienie na terenie obsługiwanych przez Bank nowego konkurenta (placówki konkurenta).

Pomiar narażenia na ryzyko biznesowe jest dokonywany w obszarach ryzyka wyniku finansowego oraz otoczenia ekonomicznego, z uwzględnieniem / poprzez pryzmat następujących kryteriów / elementów:

- a) realizacja celów strategicznych i założeń polityki,
- b) realizacja zadań handlowych,
- c) realizacja założeń planu finansowego,
- d) uzyskiwane wyniki finansowe,
- e) wyniki testów warunków skrajnych.

dokonywane zgodnie z postanowieniami Instrukcji Zasady Sporządzania i monitorowania planu finansowego oraz niniejszej Instrukcji, z wykorzystaniem parametrów (wskaźników) oceny ryzyka.

W ocenie poziomu ryzyka wyniku finansowego uwzględnia się następujące kryteria:

- a) dynamika wyników finansowych,
- b) jakość źródeł przychodów,
- c) występowanie zależności kształtowania wyniku finansowego od istotnych pozycji przychodów jednorazowych, czy nadzwyczajnych,
- d) występowanie zależności kształtowania wyniku finansowego od wyniku na pozostałej działalności operacyjnej,
- e) kształtowanie się wielkości wskaźników rentowności aktywów i rentowności kapitału (ROA, ROE),
- f) kształtowanie się wskaźnika poziomu kosztów (C/I),
- g) kształtowanie się wielkości marży odsetkowej,
- h) kształtowanie się wskaźników zdefiniowanych jako relacja przychodów z prowizji i opłat do aktywów netto,
- i) kształtowanie się wartości wskaźników aktywów netto na jednego zatrudnionego,
- j) kształtowanie się wartości wskaźników zysku brutto na jednego zatrudnionego,
- k) wpływ ryzyk istotnych (kredytowego, płynności, stopy procentowej oraz walutowego) na wynik finansowy (wrażliwość wyniku),
- l) wpływ podmiotów – konkurentów.

Raportowanie informacji z obszaru ryzyka biznesowego oraz realizacji planu finansowego prowadzone jest na potrzeby Zarządu i Rady Nadzorczej w okresach kwartalnych.

Szczegółowe zasady dotyczące pomiaru, monitorowania, limitowania, kontroli wewnętrznej i oceny poziomu ryzyka wyniku finansowego zostały określone w „Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem wyniku finansowego”, a odnośnie raportowania w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej”.

3.8. Ryzyko kapitałowe

Celem strategicznym w zakresie zarządzania kapitałem jest zapewnienie systematycznego wzrostu uznanych kapitałów (funduszy własnych) poprzez maksymalizację wyniku finansowego oraz ich zasilenie z podziału nadwyżki bilansowej.

Celem procesu szacowania kapitału wewnętrznego, jest ustalenie wielkości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, z uwzględnieniem przewidywanego poziomu ryzyka.

W procesie szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego Banku uczestniczą bezpośrednio następujące organy statutowe i komórki organizacyjne Banku:

1. Rada Nadzorcza Banku:

- a) zatwierdza cele strategiczne w zakresie ryzyka kapitałowego,
- b) zatwierdza uregulowania wewnętrzne dotyczące procesu,
- c) w ramach nadzoru otrzymuje raporty na temat profilu ryzyka i adekwatności kapitałowej,
- d) dokonuje ocen wielkości ryzyka i poziomu uznanego kapitału (funduszy własnych), z uwzględnieniem przyjętej strategii, wytycznych polityki i uwarunkowań otoczenia,
- e) dokonuje oceny skuteczności przyjętych zasad i rozwiązań w obszarze ryzyka i adekwatności kapitałowej;

2. Zarząd Banku:

- a) odpowiada za zorganizowanie i skuteczne funkcjonowanie systemu oceny adekwatności kapitałowej, w tym za:
  - opracowanie i wdrożenie właściwych procedur oraz ich okresowe przeglądy i weryfikacje,
  - nadzór nad efektywnością procesu, w tym wprowadzanie niezbędnych korekt i udoskonaleń,
  - ustalenie i utrzymywanie wymaganego poziomu uznanego kapitału (funduszy własnych) na pokrycie istotnych ryzyk,
  - dokonywanie kontroli wewnętrznej procesu, w tym niezależnej oceny procesu i oceny przeglądu oraz weryfikacji tego procesu
  - ujawnianie informacji na zewnątrz;
- b) podejmuje wg potrzeb decyzje w ramach procesu, w tym dotyczące alokacji kapitału na istotne ryzyka i mechanizmów zabezpieczających,
- c) otrzymuje okresowe sprawozdania od komórki ARB w zakresie ryzyka bankowego i adekwatności kapitałowej,
- d) raportuje do Rady Nadzorczej w sprawie ryzyka i kapitału wewnętrznego zgodnie z zasadami w zakresie wewnętrznego raportowania informacji zarządczej.

3. Nadzorujący Członek Zarządu:

- a) odpowiada za nadzór nad funkcjonowaniem przydzielonych obszarów zarządzania ryzykami, procesu szacowania kapitału wewnętrznego oraz monitorowaniem adekwatności kapitałowej,
- b) koordynuje działania merytorycznych komórek oraz sprawuje kontrolę wewnętrzną tych komórek w zakresie procesu,
- c) odpowiada za prawidłowe ustalanie wielkości kapitału wewnętrznego na pokrycie wszystkich istotnych ryzyk oraz akceptuje ustalone kwoty kapitału wewnętrznego,
- d) odpowiada za prawidłowe funkcjonowanie i sprawuje kontrolę wewnętrzną Stanowiska ARB,

- e) akceptuje sporządzone przez komórkę ARB analizy, raporty sporządzone dla Zarządu/Rady Nadzorczej,
  - f) opiniuje projekty uregulowań dotyczących procesu oraz ich zmian,
  - g) opiniuje wyniki rocznego przeglądu i weryfikacji uregulowań, dotyczących procesu;
4. Pracownik Stanowiska ds. ARB:
- a) monitoruje proces i kształtowanie się wielkości kapitału wewnętrznego oraz rekomenduje podjęcie odpowiednich działań przez Zarząd,
  - b) dokonuje bieżącej analizy czynników ryzyka, w tym czynników makroekonomicznych i rynkowych oraz informacji pochodzącej z mediów pod kątem ryzyka utraty reputacji,
  - c) dokonuje z przyjętą częstotliwością obliczeń wewnętrznego wymogu kapitałowego wg przyjętych metod, określonych w Instrukcji,
  - d) dokonuje zgodnie z ustalonym zakresem corocznego przeglądu i weryfikacji procesu szacowania kapitału, w tym:
    - weryfikacji katalogu ryzyk zidentyfikowanych w Banku pod kątem istotności,
    - analiz mających na celu weryfikację ustanowionych kryteriów/progów istotności oraz uzasadnienie stosowania tych kryteriów,
  - e) w dokonanych analizach wskazuje czynniki uzasadniające klasyfikację jako istotne, bądź nieistotne danego rodzaju ryzyka zidentyfikowanego,
  - f) przedkłada – w przypadkach tego wymagających propozycje aktualizacji katalogu ryzyk istotnych Zarządowi Banku,
  - g) opracowuje projekty uregulowań dotyczących oceny procesu w Banku oraz propozycje ich modyfikacji,
  - h) współpracuje z pracownikami Stanowisk ds. Ryzyka Kredytowego, Ryzyka Operacyjnego i Księgowości w zakresie wymogu kapitałowego oraz Stanowiska ds. Analiz Kredytowych w zakresie wskaźnika dźwigni finansowej,
  - i) sporządza sprawozdania, raporty w zakresie adekwatności kapitałowej dla Zarządu/Rady Nadzorczej, zgodnie z przyjętymi zasadami w zakresie informacji zarządczej,
  - j) przygotowuje projekt zawiadomienia KNF – w przypadku zaistnienia sytuacji zachwiania adekwatności kapitałowej.
5. Pracownik Stanowiska ds. Ryzyka Kredytowego:
- a) we współpracy z Głównym Księgowym jest odpowiedzialny za przypisanie wag ryzyka poszczególnym kategoriom aktywów i zobowiązań pozabilansowych,
  - b) ustala łączne wymogi w zakresie ryzyka kredytowego, koncentracji kapitałowej zgodnie z Rozporządzeniem UE, oraz w przypadkach zaistnienia sytuacji tego wymagających dodatkowe wymogi kapitałowe w zakresie ryzyk: koncentracji kredytowej, cyklu gospodarczego, rezydualnego,
  - c) współpracuje z Pracownikami Stanowisk ARB i Księgowości w zakresie wykonywanych zadań dotyczących adekwatności kapitałowej,
  - d) dokonuje sprawdzenia prawidłowości danych, zawartych w formularzach sprawozdawczych sporządzonych przez Pracownika ds. Księgowości wykonującego obowiązki sprawozdawcze,
  - e) dokonuje corocznie przeglądu i weryfikacji uregulowań dotyczących procesu – zgodnie z ustalonym zakresem.
6. Pracownik Stanowiska ds. Księgowości:
- a) ustala w cyklach miesięcznych skalę działalności handlowej,
  - b) wylicza łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego, w oparciu o ustalony algorytm wyliczenia,
  - c) wykonuje czynności związane ze zdefiniowaniem klas ekspozycji kredytowych w systemie informatycznym i nadaniem im odpowiednich wag ryzyka,
  - d) inicjuje wyliczenie przez system informatyczny łącznego wymogu kapitałowego w zakresie ryzyka kredytowego,
  - e) współpracuje z Pracownikami Stanowisk ARB i ds. Ryzyka Kredytowego w zakresie wykonywanych zadań, dotyczących adekwatności kapitałowej,

- f) sporządza obowiązujące formularze sprawozdawcze na potrzeby zewnętrzne.
- 7. Główny Księgowy w zakresie dotyczącym procesu sprawuje kontrolę wewnętrzną Stanowiska ds. Księgowości.

Ogólna okresowa charakterystyka poziomu ryzyka kapitałowego dla potrzeb raportowania wewnętrznego jest dokonywana z wykorzystaniem poniższych kryteriów oraz kształtowania się wielkości przyjętych parametrów. Ocena jest syntetycznym wynikiem analizy przyjętych poszczególnych elementów, rozpatrywanych zarówno oddzielnie, jak i we współzależnościach.

W ocenie uwzględnione zostają następujące parametry/kryteria:

1. wielkość i struktura uznanego kapitału,
2. wysokość łącznego współczynnika kapitałowego, wewnętrznego współczynnika wypłacalności oraz wskaźnika dźwigni finansowej,
3. stopień pokrycia całkowitego wymogu funduszami własnymi – relacja całkowitego wymogu kapitałowego do uznanego kapitału,
4. stopień pokrycia wewnętrznego wymogu funduszami własnymi – relacja całkowitego kapitałowego do uznanego kapitału,
5. udział kapitału Tier II w uznanym kapitale (funduszach własnych).

Raportowanie informacji z obszaru ryzyka kapitałowego prowadzone jest na potrzeby Zarządu w okresach miesięcznych, natomiast na potrzeby Rady Nadzorczej w ujęciu syntetycznym w okresach kwartalnych.

Szczegółowe zasady dotyczące pomiaru, monitorowania, limitowania, kontroli wewnętrznej i oceny poziomu ryzyka kapitałowego zostały określone w „Instrukcji Zasady Szacowania Kapitału Wewnętrznego” a odnośnie raportowania w „Instrukcji Zasady sporządzania informacji zarządczej”.

3.9. Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej

Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej oznacza ryzyko wynikające z podatności Banku na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących jej plan finansowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów.

Dźwignia finansowa oznacza względną w stosunku do uznanego kapitału wielkość posiadanych przez instytucję aktywów, zobowiązań pozabilansowych oraz zobowiązań warunkowych dotyczących płatności lub dostawy lub dostarczenia zabezpieczenia, z uwzględnieniem zobowiązań z tytułu otrzymanych środków finansowych, zaciągniętych zobowiązań, umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, lecz z wyjątkiem zobowiązań, które można wyegzekwować wyłącznie w przypadku likwidacji instytucji.

Uczestnicy procesu zarządzania ryzykiem:

1. Rada Nadzorcza – sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka, w tym ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej;
2. Zarząd Banku – odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej oraz nadzór nad efektywnością tego procesu, wprowadzając w razie potrzeby, niezbędne korekty i udoskonalenia;
3. Nadzorujący Członek Zarządu – w ramach podziału zadań na szczeblu Zarządu odpowiada za prawidłowość procesu zarządzania ryzykiem w skali Banku, sprawuje bezpośredni nadzór nad realizacją zadań przez Pracownika Stanowiska ARB, opiniuje założenia polityki oraz wewnętrzne uregulowania (instrukcje i procedury);
4. Stanowisko ds. Analiz i Ryzyk Bankowych (ARB) – oblicza wskaźnik dźwigni finansowej we współpracy ze Stanowiskiem ds. Analiz Kredytowych, opracowuje i aktualizuje uregulowania dotyczące zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej, inicjuje wprowadzanie oraz rozwijanie narzędzi wspomagających zarządzanie ryzykiem, sporządza raporty i przedstawia je Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku oraz dokonuje corocznej weryfikacji Polityki.

5. Stanowisko ds. Analiz Kredytowych – wyznacza całkowitą kwotę ekspozycji.

Bank stara się ograniczać ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej poprzez skuteczne zarządzanie nim, a w szczególności przez:

1. dokładne identyfikowanie ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej,
2. okresową ocenę dźwigni finansowej, w tym:
  - o analizą przeszłych wielkości dźwigni finansowej,
  - o analizą bieżącej wielkości dźwigni finansowej,
  - o analizą zmian dźwigni finansowej biorąc pod uwagę zmiany wynikające z zatwierdzonego planu finansowego,
3. bieżące monitorowanie wielkości dźwigni finansowej biorąc pod uwagę stopień wykonania planu finansowego i założeń zawartych w Strategii działania Banku.

3.10. Bancassurance

Bancassurance – oznacza oferowanie ubezpieczeń przez Banki (pośrednictwo w zawieraniu umów ubezpieczenia lub oferowanie przystąpienia do zawartej przez Bank umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek, lub na rachunek własny Banku – zabezpieczenie ryzyka kredytowego Banku) na podstawie umów zawartych pomiędzy Bankiem, a zakładem ubezpieczeń powiązanych bezpośrednio z produktem bankowym oraz niepowiązanych bezpośrednio z produktem bankowym, w tym także ubezpieczeniowych produktów o charakterze inwestycyjnym lub oszczędnościowym; przez bancassurance należy także rozumieć zawieranie przez Bank umów ubezpieczenia powiązanych z produktem bankowym, w przypadku których klient Banku na podstawie odrębnej umowy zobowiązany jest pokryć koszty ochrony ubezpieczeniowej Banku przed poszczególnymi rodzajami ryzyka objętymi tą umową ubezpieczenia;

Z uwagi na relatywnie małą skalę działalności Bank, kierując się zasadą proporcjonalności na datę sporządzenia niniejszego dokumentu, nie identyfikuje odrębnego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności w zakresie bancassurance oraz nie określa apetytu na ryzyko, natomiast definiuje ryzyka, na które może mieć wpływ bancassurance, tj.:

- 1) kredytowe;
- 2) braku zgodności (prawne);
- 3) reputacji;
- 4) operacyjne.

Uczestnicy procesu zarządzania bancassurance:

1. Rada Nadzorcza odpowiada za:
  - zatwierdzenie celów strategicznych oraz politykę w zakresie bancassurance,
  - nadzór nad realizacją polityki;
2. Zarząd Banku odpowiada za:
  - zapewnienie rozdzielania funkcji sprzedażowych od funkcji pozostałych;
  - zabezpieczenie ryzyka kredytowego;
  - zatwierdzanie oferowanych przez Bank produktów ubezpieczeniowych;
  - akceptację zasady wyboru i współpracy z firmami ubezpieczeniowymi;
  - akceptację kryteriów akceptacji produktu ubezpieczeniowego dostarczanego przez klienta;
  - relacje z klientami;
  - system informacji zarządczej;
  - system kontroli wewnętrznej.
3. Zastępca Prezesa ds. Kredytów:
  - pełni nadzór nad sprzedażą produktów ubezpieczeniowych,
  - organizuje szkolenia pracowników oferujących produkty ubezpieczeniowe;
4. Zastępca Prezesa ds. Depozytów sprawuje nadzór nad obsługą informatyczną sprzedaży produktów ubezpieczeniowych;

5. Główny Księgowy:
  - określa zasady ewidencji wynagrodzenia w związku z oferowaniem ubezpieczeń;
  - określa zmiany w zakresie przekazywania składek do zakładu ubezpieczeniowego;
6. Stanowisko ds. Ryzyka Kredytowego:
  - przygotowuje procedury wprowadzania do oferty Banku nowych produktów ubezpieczeniowych, przygotowuje procedury/standardy w zakresie obsługi sprzedażowej i posprzedażowej klienta oraz zasady monitorowania ich przestrzegania,
  - określa kryteria uznawania przez Bank produktów dostarczanych przez zakłady ubezpieczeń za spełniające standardy odpowiedniej ochrony ubezpieczeniowej, w tym w odniesieniu do ryzyka generowanego przez produkt bankowy,
  - określa zakres ochrony ubezpieczeniowej jako kryterium wyboru produktów oferowanych przez Bank, jako towarzyszące produktom bankowym,
  - określa zasady akceptacji wniosku klienta o zawarcie umowy ubezpieczenia lub przystąpienia do umowy ubezpieczenia na cudzy rachunek,
  - określa założenia i kryteria akceptacji ubezpieczeń dostarczanych przez klienta w miejsce oferowanych przez Bank,
  - identyfikuje rodzaje ryzyka, które mogą wiązać się z produktami ubezpieczeniowymi oraz dokonuje analizy ich oczekiwanego wpływu na ryzyko ponoszone przez Bank;
7. Stanowisko ds. Analiz Kredytowych:
  - organizuje sprzedaż produktów oraz świadczy pomoc merytoryczną pracownikom Stanowisk ds. Kredytów,
  - współuczestniczy w opracowaniu karty produktu ubezpieczeniowego,
  - określa zasady współpracy z zakładami ubezpieczeń oraz dokonuje okresowych ocen sytuacji tych zakładów w trakcie trwania współpracy,
  - opracowuje i okresowo weryfikuje listę zakładów ubezpieczeń, spełniających kryteria umożliwiające współpracę z Bankiem, przedkłada propozycje ewentualnej renegotjacji warunków współpracy,
  - przygotowuje dyspozycje przekazywania składek ubezpieczeniowych do zakładów,
  - raportuje sprzedaż ubezpieczeń do zakładów ubezpieczeń,
  - określa obowiązki informacyjne wobec klientów Banku,
  - dokonuje analizy działalności Banku w zakresie ubezpieczeń, w tym poprzez monitorowanie liczby i przyczyn odmów wypłat świadczeń, z uwzględnieniem konieczności zapewnienia rzetelnego, zgodnego z prawem przebiegu procesu likwidacji szkód;
  - opracowuje wewnętrzną informację zarządczą z obszaru działalności ubezpieczeniowej i ryzyka dla Zarządu i Rady Nadzorczej,
  - współpracuje ze Stanowiskiem ds. Ryzyka Kredytowego oraz pozostałymi merytorycznie komórkami w zakresie wykonywanych zadań;
8. Stanowiska ds. Kredytów są odpowiedzialne za sprzedaż produktów ubezpieczeniowych oraz rzetelną realizację obowiązków informacyjnych wobec klientów Banku.

3.11. Outsourcing

Usługa outsourcingowa – odpłatna czynność wykonywana stale lub okresowo na rzecz Banku przez podmiot zewnętrzny. Bank może powierzać podmiotom zewnętrznym informacje stanowiące tajemnicę w Banku w drodze umowy, w celu i zakresie niezbędnym do wykonania powierzanych czynności, zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku, nie naruszając powszechnie obowiązujących przepisów prawa.

Insourcer – podmiot zewnętrzny (przedsiębiorca), z którym Bank zawarł umowę outsourcingową.

Uczestnicy procesu zarządzania outsourcingiem:

1. **Zarząd Banku** podejmuje decyzję o wyborze usługodawcy – insourcera; umowę podpisują osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu Banku.

2. **Prezes Zarządu** jest odpowiedzialny za zapewnienie prawidłowego funkcjonowania outsourcingu w skali Banku; jest odpowiedzialny za:
  - merytoryczną kontrolę umów zawieranych / zawartych z insourcerami,
  - nadzorowanie wykonywania postanowień zawartych umów, w tym nadzór nad realizacją uprawnień Banku w zakresie nadzoru i kontroli nad podmiotem,
  - wyznaczenie (wg potrzeb) osoby odpowiedzialnej za koordynację współpracy z podmiotem zewnętrznym, w zakresie wynikającym z umowy.
3. Bezpośrednią odpowiedzialność za prawidłową realizację przez insourcerów czynności wynikających z zawartych z nimi umów ponoszą merytorycznie właściwi **Członkowie Zarządu**, nadzorujący wg kompetencji obszary, w których powierzono wykonywanie czynności insourcerom.
4. **Zastępca Prezesa ds. Depozytów** jest odpowiedzialny za nadzór nad outsourcingiem w zakresie infrastruktury teleinformatycznej,
5. **Główny Księgowy** jest odpowiedzialny za prowadzenie rejestru i zbioru umów (oraz aneksów do umów) outsourcingowych i podoutsourcingowych,
6. **Pracownik Stanowiska ds. Analiz Kredytowych** jest odpowiedzialny za analizę i monitorowanie ryzyka związanego ze zleceniem czynności bankowych podmiotom zewnętrznym; do podstawowych zadań tego Stanowiska należy:
  - kompletowanie wymaganych informacji i dokumentów oraz dokonywanie analiz potencjalnych usługodawców w związku z wyborem podmiotu zewnętrznego,
  - okresowe monitorowanie poziomu ryzyka związanego z poszczególnymi insourcerami, kompletowanie dokumentacji wymaganej umowami i sporządzanie ocen insourcerów,
  - pozyskiwanie informacji z właściwych merytorycznie jednostek organizacyjnych / stanowisk na temat jakości świadczonych usług oraz ich uwzględnianie w rocznych analizach ryzyka outsourcingu,
  - dokonywanie rocznych analiz ryzyka outsourcingu oraz jego wpływu na sytuację Banku,
  - opracowywanie okresowych (rocznych) informacji na temat poziomu ryzyka outsourcingu na potrzeby Zarządu oraz Rady Nadzorczej w ramach wewnętrznego raportowania oraz przekazywanie ich do Stanowiska ds. Ryzyka Operacyjnego,
  - prowadzenie zbioru dokumentacji związanej z wykonywaniem zadań przypisanych temu stanowisku,
  - przekazywanie Stanowisku ds. Ryzyka Operacyjnego informacji na temat zaistniałych incydentów w ramach outsourcingu,
  - opracowywanie projektów uregulowań wewnętrznych oraz przegląd i weryfikację uregulowań w zakresie ryzyka outsourcingu (z wyłączeniem uregulowań dotyczących outsourcingu informatycznego).
  - współpraca ze Stanowiskami ds. Informatyki, Stanowiskiem ds. Ryzyka Operacyjnego oraz pozostałymi merytorycznie właściwymi stanowiskami w zakresie wykonywanych zadań,
7. **Pracownicy Stanowisk ds. Informatyki** są odpowiedzialni za bezpośrednią współpracę z dostawcą systemów informatycznych i utrzymywanie stałego kontaktu z serwisem IT.

Powierzenie czynności podmiotowi zewnętrznemu poprzez zawarcie umowy zostaje poprzedzone oceną powierzanego charakteru i zakresu czynności pod kątem wpływu na bezpieczeństwo Banku i stabilność jego funkcjonowania oraz oceną ryzyka operacyjnego związanego z powierzeniem świadczenia określonej usługi.

W związku z wyborem podmiotu zewnętrznego – insourcera, Pracownik Stanowiska ds. Analiz Kredytowych, przy współpracy z właściwymi merytorycznie (zaangażowanymi w związku z powierzaniem outsourcingiem) stanowiskami przygotowuje syntetyczną analizę przedsięwzięcia – powierzenia określonej czynności z wykorzystaniem „Kwestionariusza oceny ryzyka operacyjnego”,

Podstawowymi elementami, uwzględnianymi w analizie oraz ocenie poziomu ryzyka operacyjnego przy wyborze podmiotu zewnętrznego są:

- trafne zdefiniowanie potrzeb,
- analiza kosztów i korzyści związanych z powierzeniem czynności,
- rozmiar (skala) i krytyczność (wielkość wpływu na funkcjonowanie Banku) powierzanej usługi,

- uzależnienie od usługodawcy,
- powierzenie danych usługodawcy,
- rzetelność i doświadczenie usługodawcy, referencje, certyfikaty,
- gwarancja jakości świadczonych usług / zdolność przedsiębiorcy do wywiązania się z terminowej i jakościowej realizacji usług,
- sytuacja ekonomiczno – finansowa usługodawcy oraz pozycja (stabilność) na rynku,
- posiadanie przez usługodawcę planów działania, zapewniających ciągłe i niezakłócone prowadzenie działalności w zakresie obejmowanym umową,
- informacje na temat wyników testowania planów awaryjnych (dotyczy głównie usług IT),
- wpływ powierzenia usług na wizerunek Banku (ryzyko prawne oraz reputacji),
- możliwość monitorowania i kontroli ryzyka związanego z outsourcingiem,
- możliwość ograniczenia ryzyka związanego z outsourcingiem ubezpieczeniem,
- możliwość zastąpienia / zmiany przedsiębiorcy w razie niemożności wywiązania się jego z umowy, czas oraz koszty związane z tymi zmianami;

Ocena sytuacji ekonomiczno – finansowej podmiotu jest dokonywana z wykorzystaniem odpowiednio wzorców formularza „Ocena sytuacji ekonomiczno – finansowej klienta”. Sporządzona analiza i ocena potencjalnego usługodawcy podlega akceptacji Prezesa Zarządu.

Analiza i ocena ryzyka związanego z usługodawcą – insourcerem jest dokonywana okresowo w trakcie świadczenia usług – trwania umowy outsourcingowej raz w roku w sposób zbieżny z coroczną analizą ryzyka outsourcingu.

Okresowa analiza i ocena ekspozycji Banku na ryzyko związane z outsourcingiem jest dokonywana z częstotliwością roczną, wg stanu na koniec IV kwartału danego roku, w oparciu o aktualne na dzień przeprowadzania analizy dane (w tym finansowe) dotyczące usługodawców- insourcerów.

W ocenie uwzględniane są następujące elementy:

- jakość świadczonych usług;
- stopień wywiązywania się usługodawców z warunków umownych,
- sytuacja ekonomiczno – finansowa usługodawców,
- zdolność zapewnienia przez usługodawców ciągłości wykonywania powierzonych czynności.

IV. Kontrola wewnętrzna

W Banku działa system kontroli wewnętrznej, którego celami sformułowanymi ogólnie jest zapewnienie:

- 1) skuteczności i efektywności działania Banku;
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
- 3) przestrzegania zasad zarządzania, w tym ryzykiem w Banku;
- 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

Podstawowymi elementami systemu kontroli wewnętrznej w Banku są:

- 1) funkcja kontroli, mająca za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, dotyczących zarządzania, w tym ryzykiem w Banku;
- 2) funkcja oraz komórka do spraw zgodności, mająca za zadanie zapewnienie zgodności, działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz identyfikację, monitorowanie, ocenę i kontrolę ryzyka braku zgodności;
- 3) audyt wewnętrzny, mający za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania Bankiem i ryzykiem;
- 4) mechanizmy kontrolne - zapisy zawarte w uregulowaniach wewnętrznych oraz ich monitorowanie przestrzegania.

System kontroli wewnętrznej ma zapewniać we wszystkich obszarach działalności Banku następujące kluczowe cele szczegółowe: przestrzeganie przepisów prawa, uregulowań wewnętrznych Banku oraz przyjętych dobrych standardów postępowania, prawidłowość struktury organizacyjnej, podziału kompetencji, zadań oraz

koordynacji działań jednostek / komórek organizacyjnych, przestrzeganie przyjętych zasad zarządzania Bankiem i ryzykiem bankowym, prawidłowość stosowanych zasad i procedur (w tym księgowych), prawidłowe funkcjonowanie systemu informacji zarządczej, realizację polityki oraz założonych celów, efektywność wykorzystania kapitałów i środków, ujawnianie nieprawidłowości oraz podejmowanie działań naprawczych i dyscyplinujących, prawidłowe funkcjonowanie poszczególnych systemów, w tym: operacyjnego, księgowego oraz sprawozdawczego, jak również adekwatność i bezpieczeństwo systemu informatycznego, prawidłowość relacji zewnętrznych z otoczeniem, w tym ogłaszanie informacji, zlecenie czynności podmiotom zewnętrznym.

Zasady funkcjonowania kontroli wewnętrznej oraz audytu wewnętrznego w Banku regulują postanowienia „Regulaminu Kontroli wewnętrznej i audytu wewnętrznego” (Regulamin) oraz „Instrukcji Standardy audytu wewnętrznego”.

Zadania audytu wewnętrznego są realizowane przez wyodrębnione w strukturze organizacyjnej Stanowisko Audytu Wewnętrznego oraz w ramach zawartej umowy z BPS SA. Kontrola wewnętrzna w formach określonych w Regulaminie jest sprawowana odpowiednio przez wszystkich pracowników, w zakresie wynikającym z pełnionych funkcji. Pracownicy stanowisk kierowniczych pełnią nadzór nad realizacją zadań przez podległych pracowników oraz sprawują kontrolę funkcjonalną pionową w przyjętych w Regulaminie formach.

Bank stosuje następujące kluczowe mechanizmy kontrolne: uregulowania wewnętrzne, strukturę organizacyjną z podziałem odpowiedzialności oraz zadań, nadzór przełożonych oraz kontrolę funkcjonalną, system raportowania wewnętrznego, uzgodnienia oraz weryfikacje stanu faktycznego, dokumentowanie i autoryzację, w tym dotyczącą czynności bankowych i operacji finansowych, rejestry dokumentów, dokumentowanie zapisów w systemach: księgowym, operacyjnym, sprawozdawczym, zatwierdzenia dokumentów i operacji, limity ostrożnościowe, parametry (wskaźniki) oceny, mechanizmy kontroli fizycznej i dostępu do majątku rzeczowego Banku, szkolenia.

Mechanizmy kontrolne zapewniają przestrzeganie zasad zarządzania ryzykiem poprzez bieżące, jak również okresowe monitorowanie i ocenę skuteczności stosowania tych mechanizmów.

W związku ze zmianami prawa oraz przystąpieniem Banku do Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, sprawowanie audytu wewnętrznego w Banku od początku 2016 roku pozostaje w kompetencji Departamentu Audytu tej Spółdzielni, stąd też od początku 2018 roku Stanowisko Audytu Wewnętrznego zostało przekształcone w Stanowisko ds. Zgodności, wykonujące również zadania monitorowania w ramach funkcji kontroli. Aktualnie kontrola wewnętrzna w Banku, w spójności z zarządzaniem ryzykiem bankowym pozostaje zorganizowana na dwóch poziomach organizacji Banku o charakterze niezależnym. Zasady funkcjonowania kontroli wewnętrznej w Banku regulują głównie postanowienia wdrożonych od początku 2018 roku zmodyfikowanego „Regulaminu Kontroli wewnętrznej” oraz „Regulaminu funkcjonowania Stanowiska do spraw Zgodności”. Aktualny opis systemu kontroli wewnętrznej został zamieszczony pod adresem: www.bsgrybow.pl w zakładce o Banku > System kontroli wewnętrznej.

V. Stosowanie modeli oraz metod zaawansowanych w odniesieniu do ryzyk

1. Stosowanie metody IRB w odniesieniu do ryzyka kredytowego.

Nie dotyczy.

2. Stosowanie metod zaawansowanego pomiaru w odniesieniu do ryzyka operacyjnego.

Nie dotyczy.

3. Stosowanie wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego (walutowego).

Bank Spółdzielczy w Grybowie nie stosuje wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka rynkowego – nie korzysta przy obliczaniu wymogów kapitałowych z postanowień z art. 363 Rozporządzenia UE.

VI. Fundusze własne Banku

1. Uznany kapitał Banku (fundusze własne) wyliczany jest na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 575/2013 i obejmuje:
  - 1) Kapitał Tier I,
  - 2) Kapitał Tier II.
2. Kapitał Tier I Banku to suma kapitału podstawowego Tier I (CET 1) i kapitału dodatkowego Tier I (AT1).
3. Kapitał podstawowy Tier I (CET 1) Banku składa się z następujących pozycji z zastosowaniem wyłączeń, korekt i opcji alternatywnych, o których mowa w Rozporządzeniu UE:
  - a) funduszu zasobowego,
  - b) funduszu udziałowego,
  - c) funduszu ogólnego ryzyka bankowego,
  - d) skumulowane inne całkowite dochody, w skład których wchodzi fundusz z aktualizacji rzeczowych aktywów trwałych.

Pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I, w tym:

- straty za bieżący rok obrotowy,
- wartości niematerialne i prawne,
- udziały kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji w te podmioty.

4. Na kapitał dodatkowy Tier I (AT1) Banku składają się następujące elementy:
  - a) instrumenty kapitałowe nie spełniające warunków określonych dla instrumentów kapitału podstawowego Tier I lub Tier II,

Pomniejszenia kapitału dodatkowego Tier I, w tym:

- udziały kapitałowe w kapitale dodatkowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji w te podmioty.

5. Na kapitał Tier II składają się następujące elementy:
  - a) instrumenty kapitałowe nie spełniające warunków określonych dla instrumentów kapitału Tier I,
  - b) korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego przed skutkami podatkowymi w wysokości do maksymalnie 1,25% kwot ekspozycji ważonych ryzykiem

Pomniejszenia kapitału Tier II, w tym:

- udziały kapitałowe w kapitale Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji w te podmioty.

Fundusz udziałowy tworzony jest z wpłat udziałów członkowskich, odpisów na udziały członkowskie z podziału nadwyżki bilansowej oraz innych źródeł określonych w odrębnych przepisach. Wartość jednego udziału wynosi 50,00 zł.

Wpłacony fundusz udziałowy jest amortyzowany rocznie. Podstawę obliczeń stanowiła kwota udziałów opłaconych przez udziałowców Banku według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r., pomniejszona o wszelkie wypłaty i wyksięgowania udziałów, które były wpłacone do tej daty. Amortyzacja w 2014 r. wynosiła 20%, w 2015 r. – 10 %, w latach kolejnych podlegać będzie po 10 % rocznie.

Fundusz zasobowy tworzony jest z części nadwyżki bilansowej po opodatkowaniu i z wpłat wpisowego przez członków Banku oraz innych źródeł określonych w odrębnych przepisach.

Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko w działalności bankowej, Bank tworzy zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. z późniejszymi zmianami, z odpisów z zysku po opodatkowaniu.

Fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych tworzony jest na podstawie odrębnych przepisów i obejmuje aktualizację wartości środków trwałych.

Fundusze własne (uznany kapitał) na dzień 31.12.2017 r. składały się z kapitału podstawowego Tier I oraz uzupełniającego Tier II i wynosiły 16 497,85 tys. zł.

Dla zachowania przejrzystości i czytelności danych zakres ujawnień ograniczono do pozycji niezerowych.

Kalkulacja uznanego kapitału (funduszy własnych) Banku według stanu na dzień 31.12.2017 roku.

Rodzaj kapitału	Kwota (w tys. zł)
Kapitał Tier I	15 617,85
Kapitał podstawowy Tier I (CET 1)	15 617,85
Fundusz zasobowy	12 671,09
Fundusz ogólnego ryzyka	2 808,03
Fundusz udziałowy (po amortyzacji)	205,28
Fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	117,72
Pozycje pomniejszające kapitał podstawowy Tier I	-184,26
wartości niematerialne i prawne	-160,72
inne korekty w okresie przejściowym (fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych)	- 23,54
Kapitał Tier II	880,00
korekty z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego (rezerwa na ryzyko ogólne do wysokości 1,25 AWR)	880,00
Suma funduszy własnych (uznanego kapitału) zgodnie z CRR	16 497,85

Bank posiada fundusze własne odpowiadające wymogom nadzorczym oraz adekwatne do rozmiaru prowadzonej działalności i profilu ponoszonego ryzyka.

Fundusze własne stanowią źródło finansowania działalności Banku i są gwarancją rozwoju. Stanowią również zabezpieczenie w przypadku poniesienia straty przez Bank. Wartość funduszy własnych jest wyznacznikiem poziomu stabilności finansowej Banku, co przekłada się na stopień bezpieczeństwa prowadzonej działalności oraz zaufania Klientów Banku.

VII. Wymogi kapitałowe

Celem procesu szacowania kapitału wewnętrznego, jest ustalenie wielkości kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, z uwzględnieniem przewidywanego poziomu ryzyka.

Metoda stosowana przez Bank do oceny adekwatności kapitałowej bazuje na wielkości minimalnych (regulacyjnych) wymogów kapitałowych, do których dodawane są wielkości dodatkowych wymogów według wewnętrznego oszacowania.

W swej działalności Bank w ramach pomiaru adekwatności kapitałowej zidentyfikował jako ryzyka istotne:

- 1) ryzyko kredytowe,
- 2) ryzyko koncentracji zaangażowań kredytowych,
- 3) ryzyko koncentracji kapitałowej,
- 4) ryzyko walutowe,
- 5) ryzyko operacyjne,
- 6) ryzyko płynności,
- 7) ryzyko stopy procentowej,
- 8) ryzyko wyniku finansowego,
- 9) ryzyko kapitałowe,
- 10) ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej.

Do ryzyk występujących w działalności Banku o charakterze nieistotnym zostają zaliczone:

- 1) ryzyko utraty reputacji,
- 2) ryzyko cyklu gospodarczego,
- 3) ryzyko koncentracji bazy depozytowej,
- 4) ryzyko metod (modeli),
- 5) ryzyko rezydualne,
- 6) ryzyko strategiczne.

Metody szacowania minimalnego (regulacyjnego) wymogu kapitałowego

Bank stosuje następujące metody wyliczania wymogów kapitałowych zgodnie z zapisami „Instrukcji Zasady szacowania kapitału wewnętrznego”:

- 1) w zakresie ryzyka kredytowego

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego jest obliczany według metody standardowej w zakresie portfela bankowego zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) – część trzecia, tytuł II rozdział 2. Bank zalicza ekspozycje do poszczególnych klas, wymienionych w w/w rozporządzeniu, którym przypisane są odpowiednie wagi ryzyka.

Sumę kwot ekspozycji ważonych ryzykiem oblicza się jako sumę wartości poszczególnych kategorii ekspozycji pomnożonych przez przypisane im procentowe wagi ryzyka po zastosowaniu kwoty współczynnika wsparcia MŚP (0,7619).

Łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego oblicza się jako sumę aktywów i udzielonych zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem, pomnożonych przez współczynnik 8%.

Wymóg kapitałowy jest obliczany w cyklach miesięcznych na koniec okresu sprawozdawczego.

Struktura wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe na dzień 31.12.2017 r. – kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas - wyliczenia kwot dotyczących poszczególnych klas ekspozycji kredytowych.

Klasy ekspozycji	wymóg kapitałowy razem dla ryzyka kredytowego	8% ekspozycji ważonej ryzykiem
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych w tym	0	0
Ekspozycje wobec jednostek samorządu terytorialnego	2 311 861	184 949
Ekspozycje wobec organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej	158	13
Należności wobec instytucji (banki)	412 926	33 034
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	2 969 869	237 590
Ekspozycje detaliczne	51 189 849	4 095 188
Ekspozycje zabezpieczone na nieruchomościach	7 325 435	586 035
Ekspozycje przeterminowane	520 999	41 680
Ekspozycje kapitałowe	1 885 542	150 843
Ekspozycje pozostałe	8 498 354	679 868
	75 114 993	6 009 199

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego na dzień 31.12.2017 r. wynosi 6 009,20 tys. zł.

- 2) w zakresie ryzyka operacyjnego

Łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego jest obliczany według metody wskaźnika bazowego. Wskaźnik stanowi pomnożoną przez 15%, średnią za okres trzech lat obrotowych, wyników wyliczanych jako suma następujących pozycji rachunku zysków i strat Banku:

- a) odsetki należne i podobne przychody,
- b) odsetki do zapłaty podobne opłaty,
- c) przychody z akcji i innych papierów wartościowych o stałej / zmiennej stopie dochodu,
- d) należności z tytułu prowizji / opłat,
- e) koszty z tytułu prowizji / opłat,
- f) zysk netto lub strata netto z operacji finansowych,
- g) pozostałe przychody operacyjne,
- h) wynik z pozycji wymiany.

W wyniku nie zostają uwzględnione następujące pozycje rachunku zysków i strat Banku:

- a) zrealizowane zyski / straty ze sprzedaży pozycji z portfela niehandlowego,
- b) przychody z tytułu zdarzeń nadzwyczajnych lub występujących nieregularnie,
- c) przychody z tytułu ubezpieczenia.

Każda pozycja rachunku wyników musi być uwzględniona odpowiednio ze znakiem dodatnim lub ujemnym. Wyniku za którekolwiek z trzech lat obrotowych, jeżeli jest ujemny lub równy zero, nie uwzględnia się w obliczeniach średniej. Średnią oblicza się na koniec roku obrotowego na podstawie wyników z ostatnich trzech dwunastomiesięcznych okresów.

Wskaźnik oblicza się jako iloraz sumy dodatnich wartości wyników oraz liczby lat z dodatnimi wartościami wyników. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego stanowi 15% wskaźnika.

Przy obliczaniu wymogu na dany rok obrotowy, uwzględniony zostaje rok, na koniec, którego dokonuje się obliczeń i dwa kolejne lata go poprzedzające.

Wymóg kapitałowy obliczony na dany rok obrotowy obowiązuje od 01 stycznia do 31 grudnia danego roku.

Wyliczenie wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego na dzień 31.12.2017 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Wyszczególnienie	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Odsetki należne i podobne przychody	7 302 723,22	6 600 398,72	7 050 071,42
Odsetki do zapłaty i podobne opłaty	1 983 652,87	1 246 625,15	1 190 417,14
Przychody z akcji i innych papierów wartościowych o stałej / zmiennej stopie dochodu	0	0	0
Należności z tytułu prowizji / opłat	2 741 196,23	3 058 035,36	3 325 462,76
Koszty z tytułu prowizji / opłat	183 628,09	238 621,83	305 222,46
Zysk netto lub strata netto z operacji finansowych	0	0	0
Pozostałe przychody operacyjne	54 508,76	76 131,67	413 875,40
Wynik z pozycji wymiany	80 565,31	119 910,16	214 545,54
Wynik	8 011 712,56	8 369 228,93	9 508 315,52

Wymóg kapitałowy	1 294 462,85
-------------------------	---------------------

Wyliczony powyżej wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego w kwocie 1 294 462,85 zł obowiązywał od 01 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.

3) w zakresie przekroczenia progu koncentracji kapitałowej

W związku z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r. i na podstawie ustaleń Polityki kredytowej Bank nie ustala znacznych pakietów zaangażowani kapitałowych (akcji i udziałów) w podmiotach poza sektorem finansowym ze względu na brak zaangażowań. Ponadto nie ustala się limitów na zaangażowania kapitałowe w podmiotach poza sektorem finansowym w wysokości mniejszej niż wynikające z definicji znacznego pakietu ze względu na jednostkowe zasze zaangażowanie. W związku z powyższym uznaje się, że ryzyko wynikające z koncentracji zaangażowań i dużych zaangażowań na etapie obliczania minimalnych wymogów zostaje w pełni zidentyfikowane oraz w konsekwencji potencjalnie pokryte.

4) w zakresie ryzyka walutowego

Bank wyznacza łączny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego w oparciu o metodę podstawową. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego stanowi 8% kwoty pozycji walutowej całkowitej, jeżeli pozycja walutowa całkowita przewyższa wartość 2% uznanego kapitału Banku.

Wymóg kapitałowy wynosi zero, jeżeli pozycja walutowa nie przewyższa wartości 2% uznanego kapitału. W wyniku przeprowadzonej analizy na dzień 31.12.2017 r. nie stwierdzono przekroczenia pozycji walutowej całkowitej powyżej 2% uznanego kapitału; wymóg kapitałowy z tego tytułu wynosi 0,00 zł.

Metody szacowania dodatkowych wymogów kapitałowych

Dodatkowe wymogi kapitałowe w Banku z tytułu ryzyk obejmują:

1) ryzyko koncentracji zaangażowań kredytowych w sektor gospodarki

W zakresie wyznaczania wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko koncentracji w sektor gospodarki wykorzystywane są wyniki badania limitów z zakresu ryzyka kredytowego ustalane w Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym.

Zestawienie limitów koncentracji w sektor gospodarki przedstawia się następująco:

				w tys. zł
Lp.	Fundusze własne	16 497,85	Wykorzystanie limitu	Limit
1	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3 009,65	72,97%	25%
2	Przetwórstwo przemysłowe	966,59	29,29%	20%
3	Budownictwo	3 381,97	68,33%	30%
4	Handel hurtowy i detaliczny	2 927,13	50,69%	35%
5	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1 598,21	48,44%	20%
6	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11 559,31	46,71%	150%
7	Pozostała działalność	3 195,28	48,42%	40%

Bank wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy, jeżeli dla co najmniej jednego sektora gospodarki wystąpi przekroczenie wartości granicznej limitu.

Dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji zaangażowań kredytowych w sektor gospodarki stanowi kwota przekroczenia limitu (lub suma kwot przekroczeń limitów ustalonych dla poszczególnych sektorów) przemnożona przez wagę ryzyka 8%.

W wyniku przeprowadzonej analizy na dzień 31.12.2017 r. stwierdzono, że limity dotyczące koncentracji ekspozycji kredytowych w ten sam sektor gospodarki nie zostały przekroczone; wymóg kapitałowy z tego tytułu wynosi 0,00 zł.

2) ryzyko koncentracji przyjętych form zabezpieczenia

W zakresie wyznaczania wewnętrznego wymogu kapitałowego na ryzyko koncentracji ekspozycji kredytowych zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia wykorzystywane są wyniki badania limitów z zakresu ryzyka kredytowego ustalane w Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym.

Zestawienie limitów koncentracji zabezpieczeń przedstawia się następująco:

w tys. zł

Lp.	Fundusze własne	16 497,85	Wykorzystanie limitu	Limit
1	Poręczenie cywilne	936,85	28,39%	20%
2	Weksel in blanco	32 730,91	66,13%	300%
3	Pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem	710,96	28,73%	15%
4	Hipoteka na nieruchomości mieszkalnej	52 539,81	63,69%	500%
5	Hipoteka komercyjna i pozostała	6 099,21	46,21%	80%
6	Pozostałe zabezpieczenia	1 384,19	76,27%	11%

Bank wyznacza wewnętrzny wymóg kapitałowy, jeżeli dla co najmniej jednej formy zabezpieczenia wystąpi przekroczenie wartości granicznej limitu.

Dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji przyjętych form zabezpieczenia ekspozycji kredytowych stanowi kwota przekroczenia limitu (lub suma kwot przekroczeń limitów) ustalonych dla poszczególnych rodzajów zabezpieczeń przemnożona przez wagę ryzyka 8%.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że na dzień 31.12.2017 r. limity nie zostały przekroczone, a więc wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia wynosi 0,00 zł.

3) ryzyko operacyjne i braku zgodności

Dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego ustalany jest w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy sumą ustalonych kosztów z tytułu zdarzeń (incydentów) w ocenianym okresie 12 miesięcy, a minimalnym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne. Dodatkowy wymóg kapitałowy jest szacowany łącznie w odniesieniu do ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności. Badaniu i ocenie podlegają wszystkie koszty z tytułu zdarzeń (incydentów) ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności, które wystąpiły w Banku na przestrzeni ostatnich 4 kwartałów poprzedzających datę analizy.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego i braku zgodności na dzień 31.12.2017 r. wynosi 0,00 zł.

4) ryzyko płynności

Dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności stanowi koszt pozyskania brakującej kwoty aktywów płynnych do utrzymania minimalnego poziomu wskaźnika podstawowej i uzupełniającej rezerwy w aktywach ogółem na poziomie 0,20 przy założeniu nagłego spadku bazy depozytowej o 20%.

Do wyznaczenia wewnętrznego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka płynności wykorzystuje się również II metodę, opartą o wielkość wskaźnika LCR. Przyjmuje się, że wymóg kapitałowy stanowi koszt pozyskania brakującej kwoty aktywów płynnych w celu utrzymania wskaźnika LCR na poziomie 0,8, w sytuacji nagłego pomniejszenia wartości aktywów płynnych o 20%.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności na dzień 31.12.2017 r. wynosi 0,00 tys. zł.

5) ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym

Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka stopy procentowej przy założeniu zmiany oprocentowania o 200 punktów bazowych, jako nadwyżkę wyliczonych skutków zmian wyniku odsetkowego z tytułu wszystkich kategorii ryzyka stopy procentowej ponad wartość 15% funduszy własnych.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka stopy procentowej na dzień 31.12.2017 r. wynosił 276,30 tys. zł.

6) ryzyko walutowe

Dodatkowy wymóg kapitałowy tytułu ryzyka walutowego stanowi kwota będąca różnicą kwot wymogu ustalonego w odniesieniu do wartości pozycji całkowitej przyjętej do obliczeń w ramach testu warunków skrajnych (przy założeniu zmiany kursu poszczególnych walut o 30%) oraz ustalonego minimalnego wymogu kapitałowego z tytułu tego ryzyka.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 zł.

7) ryzyko koncentracji bazy depozytowej

Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka koncentracji bazy depozytowej, jeśli zostanie przekroczony limit koncentracji sumy „dużych” depozytów ustalony na poziomie 20% bazy depozytowej. Wymóg liczony jest od różnicy pomiędzy sumą wartości „dużych” depozytów a ustaloną wartością limitu tych ekspozycji przemnożonej przez wagę 8%.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji bazy depozytowej na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 zł.

8) ryzyko cyklu gospodarczego

Dodatkowy wymóg kapitałowy dla ryzyka cyklu gospodarczego jest wyliczany, jeżeli wskaźnik udziału ekspozycji zagrożonych w portfelu kredytowym przekroczy 5%. Wymóg liczony jest od różnicy pomiędzy wartością portfela ekspozycji zagrożonych a ustaloną wartością limitu tych ekspozycji przemnożonej przez wagę 8%.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka cyklu gospodarczego na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 zł.

9) ryzyko wyniku finansowego

Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko wyniku finansowego w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą planowaną zysku netto a kwotą zysku netto zrealizowanego na datę analizy przy założeniu nie zrealizowania kwoty planowanej powyżej wartości 10% kwoty zysku netto.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka wyniku finansowego na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 tys. zł.

10) ryzyko utraty reputacji

Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko utraty reputacji w wysokości 2% uznanego kapitału w przypadku, gdy na którekolwiek z pytań została udzielona odpowiedź pozytywna. Szczegółowy zakres pytań zawarty jest w „Instrukcji Zasady szacowania kapitału wewnętrznego”.

Na podstawie udzielonych odpowiedzi ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka utraty reputacji na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 zł.

11) ryzyko (metod) modeli

Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko modeli w wysokości 2% uznanego kapitału w przypadku, gdy na którekolwiek z pytań została udzielona odpowiedź pozytywna. Szczegółowy zakres pytań zawarty jest w „Instrukcji Zasady szacowania kapitału wewnętrznego”.

Na podstawie udzielonych odpowiedzi ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka utraty reputacji na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 zł.

12) ryzyko rezydualne

Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rezydualnego w przypadku gdy suma wszystkich kredytów niezabezpieczonych przekracza ustalony limit w wysokości 100% uznanego kapitału. Dodatkowy wymóg kapitałowy tytułu ryzyka rezydualnego stanowi kwota przekroczenia limitu przemnożona przez wagę 8 %.

Na podstawie w/w oszacowań ustalono, że wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rezydualnego na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 tys. zł.

13) ryzyko strategiczne

Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko strategiczne w wysokości różnicy równowartości w PLN kwoty 5 mln EUR (wg. kursu na datę analizy), a posiadanego uznanego kapitału (funduszy własnych), w przypadku, gdy na którekolwiek z pytań została udzielona odpowiedź negatywna. Szczegółowy zakres pytań zawarty jest w „Instrukcji Zasady szacowania kapitału wewnętrznego”.

Na podstawie udzielonych odpowiedzi ustalono, że dodatkowy wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka strategicznego na dzień 31.12.2017 r. wynosił 0,00 zł.

Agregacja wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych ryzyk według stanu na dzień 31.12.2017 r.

Rodzaj ryzyka	Łączny kapitał na zabezpieczenie ryzyka w tys. zł	Alokacja minimalnego (regulacyjnego) kapitału w tys. zł	Alokacja dodatkowego kapitału według wewnętrznego oszacowania w tys. zł
Ryzyko kredytowe	6 009,20	6 009,20	X
Ryzyko operacyjne	1 294,46	1 294,46	X
Ryzyko z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	0,00	0,00	X
Ryzyko rynkowe (walutowe)	0,00	0,00	X
Minimalny wymóg kapitałowy	7 303,66	7 303,66	0,00
Ryzyko koncentracji zaangażowań w sektor gospodarki	0,00	X	0,00
Ryzyko koncentracji przyjętych form zabezpieczenia	0,00	X	0,00
Ryzyko operacyjne i braku zgodności	0,00	X	0,00
Ryzyko walutowe	0,00	X	0,00
Ryzyko płynności	0,00	X	0,00
Ryzyko stopy procentowej w portfelu bankowym	276,30	X	276,30
Ryzyko wyniku finansowego (biznesowe)	0,00	X	0,00
Pozostałe ryzyka, z tego:			
Ryzyko cyklu gospodarczego	0,00	X	0,00
Ryzyko koncentracji bazy depozytowej	0,00	X	0,00
Ryzyko metod (modeli)	0,00	X	0,00
Ryzyko utraty reputacji	0,00	X	0,00
Ryzyko rezydualne	0,00	X	0,00
Ryzyko strategiczne	0,00	X	0,00
Kapitał wewnętrzny (łączna wartość oszacowanych wymogów kapitałowych)	7 579,96	7 303,66	276,30

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Bank dokonując oceny ryzyka związanego z jego działalnością, stosownie do zapisów regulacji wewnętrznych w szczególności Instrukcji Zasady szacowania kapitału wewnętrznego, wyznaczył dodatkowy wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyk nie ujętych w minimalnym wymogu w wysokości 276,30 tys. zł. Kwota minimalnego wymogu kapitałowego wynosiła 7 303,66 tys. zł. Łączna wartość oszacowanych wymogów kapitałowych wynosiła 7 579,96 tys. zł.

Poszczególne współczynniki kapitałowe na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosiły:

- Łączny współczynnik kapitałowy - 18,07%,
- współczynnik kapitału Tier I - 17,11% ,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier I – 17,11%,
- wewnętrzny współczynnik kapitałowy – 17,41%.

VIII. Dźwignia finansowa

Wskaźnik dźwigni oblicza się jako miarę kapitału Banku podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej Banku i wyraża jako wartość procentową. Miara ekspozycji całkowitej jest sumą wartości ekspozycji z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu miary kapitału.

Bank przy obliczeniu wskaźnika dźwigni nie stosuje odstępstw określonych w art. 499 ust. 2 i 3 Rozporządzenia 575/2013. Wskaźnik dźwigni jest kalkulowany zarówno w odniesieniu do kapitału Tier I, jak i według definicji przejściowej kapitału Tier I.

Wskaźnik dźwigni w poszczególnych kwartałach 2017 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Wskaźnik dźwigni	31.03.2017 r.	30.06.2017 r.	30.09.2017 r.	31.12.2017 r.	Średnia wartość
wykorzystując w pełni wprowadzoną definicję Kapitału Tier I	5,30 %	5,69 %	5,67 %	5,57 %	5,56 %
wykorzystując przejściową definicję Kapitału Tier I	5,37 %	5,75 %	5,73%	5,63 %	5,62 %

IX. Bufory kapitałowe

Bufory kapitałowe oznaczają fundusze własne, do których utrzymywania zobowiązany jest Bank, w tym:

- 1) **bufor zabezpieczający**, z kapitału podstawowego Tier I, docelowo na poziomie do 2,5% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. W 2017 roku wynosił 1,25%.
- 2) **bufor antycykliczny**, z kapitału podstawowego Tier I obliczany zgodnie z postanowieniami Dyrektywy 2013/36/UE i wynoszący maksymalnie 2,5% łącznej kwoty. W 2017 roku wynosił 0%.

Na dzień 31.12.2017 r. wysokość bufora zabezpieczającego wynosiła 1 141,20 tys. zł.

X. Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta

Informacja nie dotyczy Banku do czasu wystąpienia w Banku portfela handlowego.

XI. Korekty z tytułu ryzyka kredytowego

Przeglądów oraz klasyfikacji ekspozycji kredytowych Bank dokonuje zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 16 grudnia 2008r. (Dz. U. Nr 235, poz. 1589, wraz z późniejszymi zmianami).

Jako ekspozycję przeterminowaną, Bank uznaje każdą należność z tytułu kapitału lub odsetek nie spłaconą w terminie.

Ekspozycjami zagrożonymi są należności klasyfikowane do kategorii „poniżej standardu”, „wątpliwe” i „stracone”, zgodnie z kryteriami określonymi w wyżej wymienionym Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka, stosując dwa kryteria: kryterium terminowości (terminowość spłaty kapitału lub odsetek), kryterium ekonomiczne (badanie sytuacji ekonomiczno – finansowej kredytobiorcy, poręczyciela).

Rezerwy celowe i odpisy aktualizujące tworzone są na ryzyko związane z działalnością banku w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne” (w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych), kategorii „pod obserwacją”, grupy „zagrożone”, w tym do kategorii „poniżej standardu”, „wątpliwe” lub „stracone”.

Wysokość tworzonych rezerw i odpisów aktualizujących związana jest bezpośrednio z kategorią ryzyka, do której została zakwalifikowana ekspozycja oraz z jakością przyjętych zabezpieczeń prawnych ekspozycji.

Na pokrycie ryzyka związanego działalnością kredytową, Bank dokonuje odpisów na rezerwy celowe i odpisy aktualizujące, tworzone w ścisłej korelacji z rozpoznany ryzykiem tj. na pokrycie straty związanej z określonymi należnościami lub ich grupami w oparciu o ocenę możliwości jej wystąpienia.

Rezerwa na ryzyko ogólne tworzona jest zgodnie z art. 130 ustawy Prawo bankowe. Rezerwa tworzona jest w ciężar kosztów, na pokrycie niezidentyfikowanego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności bankowej.

Tworzenie i rozwiązywanie rezerwy dokonywane jest na podstawie oceny ryzyka, uwzględniającej w szczególności wielkość należności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych.

POZOSTAŁE INFORMACJE Z ZAKRESU RYZYKA KREDYTOWEGO

1. Ekspozycje kredytowe według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych) na dzień 31.12.2017 roku, bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego oraz średnią kwotą ekspozycji w okresie od 01.01.2017 roku do 31.12.2017 roku w podziale na klasy przedstawia poniższa tabela.

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Stan na 31.12.2017r.	Średnia kwota ekspozycji w okresie od 01.01.2017 do 31.12.2017 roku
1	Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	42 363 308	42 731 417
2	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	11 559 305	12 877 225
3	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	790	1 232
4	Należności wobec instytucji (banki)	128 474 803	122 806 947
5	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 863 744	3 531 542
6	Ekspozycje detaliczne	67 382 025	66 290 279
7	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	9 254 499	9 924 538
8	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	508 825	1 283 833
9	Ekspozycje kapitałowe	1 885 542	1 758 222
10	Inne pozycje	12 104 829	11 956 999
	RAZEM:	277 397 670	273 162 233

2. Struktura (podstawowa) ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji.

	Bank centralne	Banki i oddziały instytucji kredytowych	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	Instytucje samorządowe
Bez terminu	415 306	31 336 123	22 862	36 946	0	0
do 1-tygodnia	0	14 301 022	9 115	211 682	610	0
od 1 tygodnia do 1 miesiąca	0	20 500 000	25 589	1 100 364	14 235	82 045
1-3 miesiący	0	37 000 000	51 532	2 642 406	92 470	163 306
3-6 miesiący	0	3 000 000	1 123 430	3 761 281	36 705	244 959
6 miesiący do 1 roku	0	5 000 000	1 661 946	5 961 115	73 410	489 918
od 1-2 lat	0	0	373 036	8 176 137	146 820	910 236
2-5 lat	0	0	1 052 173	16 057 095	439 104	4 327 716
5-10 lat	0	0	1 507 289	15 041 238	357 884	5 346 480
10-20 lat	0	0	84 315	16 149 071	0	0
powyżej 20 lat	0	0		4 656 804	0	0
SUMA	415 306,00	111 137 145,00	5 911 287,00	73 794 139,00	1 161 238,00	11 564 660,00

Łączna kwota ekspozycji według wartości bilansowej, bez uwzględniania skutków ograniczania ryzyka kredytowego (przyjętych zabezpieczeń) wynosi na dzień 31.12.2017r. 90 383 721 zł.

3. W rozbiciu na istotne branże kwoty:

- ekspozycji kredytowych,
- ekspozycji zagrożonych,
- ekspozycji przeterminowanych,
- salda rezerw celowych.

Lp.	Typ kredytobiorcy	Stan zadłużenia w zł.	Rezerwa
1	ROLNICTWO	2 663 931,32	137,48
	Należności normalne	2 654 683,32	
	Należności pod obserwacją	9 248,00	
	Należności zagrożone	0,00	
	Należności przeterminowane	0,00	
2	PRZTWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE	873 909,24	79 521,50
	Należności normalne	805 189,46	
	Należności pod obserwacją	0,00	
	Należności zagrożone	68 719,78	
	Należności przeterminowane	68 719,78	
3	BUDOWNICTWO	2 000 227,90	120 960,48
	Należności normalne	1 878 745,15	
	Należności pod obserwacją	0,00	
	Należności zagrożone	121 482,75	
	Należności przeterminowane	0,00	
4	HANDEL HURTOWY I DETALICZNY	2 692 934,36	18 982,46
	Należności normalne	2 597 723,34	
	Należności pod obserwacją	0,00	
	Należności zagrożone	95 211,02	

	Należności przeterminowane	0,00	
5	DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZAKWATEROWANIEM I USŁUGAMI GASTRONOMICZNYMI	2 033 928,28	451 658,44
	Należności normalne	77 220,15	
	Należności pod obserwacją	1 102 711,88	
	Należności zagrożone	853 996,25	
	Należności przeterminowane	853 996,25	
6	ADMINISTRACJA PUBLICZNA I OCHRONA NARODOWA; OBOWIĄZKOWE ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNE	11 564 660,00	0,00
	Należności normalne	11 564 660,00	
	Należności pod obserwacją	0,00	
	Należności zagrożone	0,00	
	Należności przeterminowane	0,00	

4. Uzgodnienia zmiany stanu rezerw celowych i odpisów aktualizujących z tytułu ekspozycji, w tym zagrożonych.

w zł.

T R E ŚĆ	Stan na początek roku obrotowego:	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan rezerw na koniec roku obrotowego:	Wymagany poziom rezerw celowych:
Rezerwy celowe od należności od sektora niefinansowego, w tym:	2 540 599,14				960 130,01	960 130,01
- w sytuacji normalnej	261 433,45	213 429,00	- 9,48	199 776,17	275 076,80	275 076,80
- poniżej standardu	395 714,66	128 855,72	- 414 275,57	51 943,69	58 351,12	58 351,12
- wątpliwe	86 466,29	12 299,77	346 261,02	18 451,74	426 575,34	426 575,34
- stracone	1 796 984,74	70 067,93	- 1 598 527,68	68 398,24	200 126,75	200 126,75
Rezerwy celowe od należności sektora budżetowego	-				-	-
RAZEM:	2 540 599,14	424 652,42	-1 666 551,71	338 569,84	960 130,01	960 130,01

T R E ŚĆ	Stan na początek roku obrotowego:	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan odpisów aktualizujących na koniec roku obrotowego:	Wymagany poziom odpisów aktualizujących:
Odpisy aktualizujące od należności od sektora niefinansowego, w tym:	-				20 439,15	20 439,15
- w sytuacji normalnej	-	2 018,12	- 307,47	1 381,52	329,13	329,13
- poniżej standardu	-	9 507,17	- 3 270,89	6 135,44	100,84	100,84
- wątpliwe	-	10 539,47	- 1 662,81	334,24	8 542,42	8 542,42
- stracone	-	1 243 702,68	- 1 230 889,15	1 346,77	11 466,76	11 466,76

Rezerwy celowe od należności sektora budżetowego	-				-	-
RAZEM:	-	1 265 767,44	-1 236 130,32	9 197,97	20 439,15	20 439,15

5. W 2017 roku Bank dokonał umorzenia wierzytelności w ciężar utworzonych rezerw na kwotę 12 212,08 zł.

XII. Ograniczanie ryzyka kredytowego

Stosowanie technik ograniczenia ryzyka kredytowego

Polityka i procedury dotyczące ryzyka kredytowego, wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami oraz opis głównych rodzajów zabezpieczeń kredytowych przyjmowanych przez Bank zawarte są w następujących uregulowaniach:

- a) Polityce zarządzania ryzykiem kredytowym na lata 2017-2019,
- b) Instrukcji Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym
- c) Instrukcji prawnych form zabezpieczenia wierzytelności w Banku Spółdzielczym w Grybowie,
- d) Instrukcji Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych.

Bank przyjmuje zabezpieczenia zgodnie z „Instrukcją prawnych form zabezpieczenia wierzytelności w Banku Spółdzielczym w Grybowie” stosując technikę ograniczenia ryzyka kredytowego polegającą na pomniejszaniu podstawy tworzenia rezerw celowych, zastąpienia oceny sytuacji ekonomiczno - finansowej lub klasyfikację do kategorii „normalne” zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków Dz. U. 2008 Nr 235 poz. 1589 z późniejszymi zmianami).

Jako podstawowe przyjęto do stosowania odpowiednio następujące zasady:

1. w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej preferowane jest stosowanie zasady dywersyfikacji zabezpieczeń w celu zmniejszenia ekspozycji Banku na ryzyko kredytowe;
2. preferowane są następujące rodzaje zabezpieczeń:
  - 1) hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
  - 2) hipoteka na nieruchomości komercyjnej,
  - 3) zdeponowane w Banku środki pieniężne (kaucja),
  - 4) blokada rachunku lokaty,
  - 5) zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej,
  - 6) przewłaszczenie papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub Narodowy Bank Polski,
  - 7) przewłaszczenie rzeczy ruchomej,
  - 8) gwarancje udzielone przez banki, Skarb Państwa, BFG, jednostki samorządu terytorialnego,
  - 9) polisy ubezpieczeniowe na życie, z których prawa zostały przeniesione na Bank;
3. jakość zaproponowanych zabezpieczeń jest oceniana według ich stanu, płynności (zbywalności), aktualnej wartości rynkowej oraz ich ewentualnego wpływu na wysokość tworzonych rezerw celowych; istotnym elementem oceny jest szacunkowy przewidywany koszt postępowania egzekucyjnego, czy też koszt zaspokojenia roszczeń Banku w inny sposób;

4. w przypadku zabezpieczeń osobistych bezwzględnie jest wymagane od osoby fizycznej (również występującej w roli poręczyciela) udokumentowanie stanu majątkowego i sytuacji finansowej;
5. jakość zabezpieczenia podlega okresowemu monitorowaniu w okresie trwania umowy kredytowej, w sposób pozwalający na określenie jego aktualnej wartości;
6. w przypadku udzielania kredytów preferencyjnych z dopłatami do oprocentowania ze środków ARiMR, ustanowione prawne zabezpieczenie powinno chronić interesy Banku zarówno związane ze zwrotem kwoty kredytu jak również ograniczać ryzyko związane z ewentualną koniecznością zwrotu dopłat wraz z odsetkami;

W odniesieniu do przyjmowanych zabezpieczeń w formie hipoteki i wycen nieruchomości przyjmuje się następujące zasady:

- 1) preferowane jest przyjmowanie ostrożnych wycen nieruchomości, sporządzanych przez zaaprobowanego niezależnego rzeczoznawcę majątkowego, charakteryzującego się dobrą reputacją i wysoką jakością sporządzanych wycen;
- 2) w oparciu o dotychczasowe doświadczenie akceptowane będą wyceny sporządzone przez dotychczasowych rzeczoznawców, którzy wpisani są na listę Centralnego Rejestru Rzeczoznawców Majątkowych prowadzona przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju, w związku z powyższym Bank nie będzie tworzył odrębnej listy rzeczoznawców majątkowych sporządzających wyceny nieruchomości;
- 3) w przypadku niemożliwości wyceny nieruchomości mającej charakter niestandardowy Bank nie będzie przyjmował takiej nieruchomości jako zabezpieczenie;
- 4) wycena została sporządzona przez niezależnego rzeczoznawcę według wartości rynkowej, a wartość rynkowa jest jasno i przejrzysto udokumentowana;
- 5) wycena powinna cechować się ostrożnością, tym niemniej w celu ustalenia realnych i rozsądnych wartości, będących podstawą prawidłowych decyzji, rzetelność i wiarygodność przyjętych przez rzeczoznawcę założeń i parametrów podlega ocenie Banku;
- 6) aktualizacja wyceny nieruchomości ma być dokonywana przez niezależnego rzeczoznawcę, jeżeli istnieją przesłanki wskazujące, że wartość nieruchomości mogła istotnie obniżyć się w stosunku do ogółu cen rynkowych na rynku nieruchomości;
- 7) w przypadkach ekspozycji w kwotach przekraczających 5% funduszy własnych Banku, aktualizacja wyceny nieruchomości jest dokonywana przez niezależnego rzeczoznawcę co trzy lata;
- 8) nieruchomość zostaje odpowiednio ubezpieczona od szkód;
- 9) wartości nieruchomości, stanowiące zabezpieczenie ekspozycji kredytowych w kategoriach „normalne” podlegają regularnemu monitorowaniu nie rzadziej niż raz w roku w odniesieniu do zabezpieczenia na nieruchomości komercyjnej oraz gdy LtV ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości mieszkalnej przekroczy 80%. W przypadku gdy LtV dla ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości mieszkalnej jest niższe niż 80% podlega monitorowaniu co trzy lata;
- 10) wartość nieruchomości jest monitorowana oraz weryfikowana w oparciu o dostępne źródła informacji oraz dokumenty przedkładane przez kredytobiorcę;
- 11) w posiadaniu Banku znajdują dokumenty potwierdzające, że zabezpieczenie na nieruchomości zostało prawomocnie ustanowione;
- 12) możliwe jest w przypadkach tego wymagających zlecenie rzeczoznawcy dokonania wyceny, w tym wyceny ponownej.

Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu redukcji ryzyka kredytowego- wyliczenie i zestawienie kwot dotyczących poszczególnych klas ekspozycji kredytowych.

	W pełni skorygowana wartość ekspozycji	Podział w pełni skorygowanej ekspozycji pozycji pozabilansowych przez współczynniki konwersji				Wartość ekspozycji	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem przed zastosowaniem współczynnika wsparcia MŚP	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP
		0%	20%	50%	100%			
Ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	42 363 308					42 363 308		
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	11 559 305					11 559 305	2 311 861	2 311 861
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	790					790	158	158
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju								
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych								
Ekspozycje wobec instytucji	128 474 803					128 474 803	412 926	412 926
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	4 703 341		537 578	819 069		3 863 744	3 863 744	2 969 869
Ekspozycje detaliczne	68 802 208		715 722	1 695 212		67 382 025	51 189 849	51 189 849
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	9 940 386		13 700	1 349 853		9 254 499	9 254 499	7 325 435
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	508 825		0	0		508 825	520 999	520 999
Ekspozycje kapitałowe	1 885 542					1 885 542	1 885 542	1 885 542
Inne pozycje	12 104 829					12 104 829	8 498 354	8 498 354
	280 343 337		1 267 000	3 864 134		277 397 670	77 937 932	75 114 993

XIII. Aktywa wolne od obciążeń

Składnik aktywów jest traktowany jako obciążony, jeżeli został zastawiony lub podlega jakiegokolwiek formie ustaleń mających na celu zabezpieczenie lub wsparcie jakości kredytowej transakcji bilansowej lub pozabilansowej, z której nie może on zostać swobodnie wycofany (np. w celu zastawiania dla potrzeb finansowania). Wg. stanu na 31.12.2017 r. wszystkie aktywa Banku były wolne od obciążeń.

XIV. Korzystanie z ECAI

Bank przy ustalaniu wag ryzyka ekspozycji kredytowych zgodnie z artykułem 138 Rozporządzenia (...) nie stosuje ocen zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej (ECAI) – certyfikowanych agencji ratingowych, publikowanych na stronie Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego.

XV. Ryzyko operacyjne

W Banku ryzyko operacyjne definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych obejmując również ryzyko prawne. Zasadniczymi czynnikami ryzyka operacyjnego, które są nierozdzielnie związane z funkcjonowaniem Banku to: realizowane procesy biznesowe, relacje z klientami, zasoby ludzkie, wspierający działalność system informatyczny, czynności zlecane na zewnątrz oraz zdarzenia zewnętrzne (awarie, klęski żywiołowe). W zakres tej kategorii ryzyka jest zaliczane ryzyko prawne, związane np. ze zmianami w otoczeniu prawnym, brakiem stabilności otoczenia regulacyjnego, brakiem odpowiednich regulacji wewnętrznych, czy też błędnymi regulacjami wewnętrznymi, błędami w zawartych umowach, niekorzystnymi rozstrzygnięciami sądów. Kategoria ta nie obejmuje ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego, które związane są z ryzykiem biznesowym.

Zestawienie kosztów rzeczywistych brutto za 2017 rok w podziale na rodzaje zdarzeń i kategorie w ramach rodzaju zdarzenia przedstawia poniższa tabela (w zł.)

Rodzaj zdarzenia	Koszt rzeczywisty brutto w okresie 01.01.2017 – 31.12.2017	Koszt potencjalny w okresie 01.01.2017 – 31.12.2017	Odzysk	Liczba zdarzeń
1. Oszustwa wewnętrzne	0,00	0,00	0,00	0
2. Oszustwa zewnętrzne				
w tym w kategorii:	0,00	0,00	0,00	8
– kradzież i oszustwo	0,00	0,00	0,00	5
– bezpieczeństwo systemów	0,00	0,00	0,00	3
3. Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	0,00	0,00	0,00	0
4. Klienci, produkty i normy prowadzenia działalności	1 732,16	0,00	1 732,16	71
w tym w kategorii:				
– obsługa klientów, ujawnianie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów	1 732,16	0,00	1 732,16	71
5. Szkody w rzeczowych aktywach trwałych	34 774,77	0,00	31 217,04	25
w tym w kategoriach:				
– inne zdarzenia	34 774,77	0,00	31 217,04	24
– klęski żywiołowe i inne zdarzenia	0,00	0,00	0,00	1
6. Zakłócenia działalności gospodarczej i awarie systemów	0,00	0,00	0,00	1
w tym w kategorii:				
– systemy	0,00	0,00	0,00	1
7. Wykonywanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami	211,55	0,00	211,55	5
W tym w kategorii:				
– wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	211,55	0,00	211,55	5
SUMA	36 718,48	0,00	33 160,75	110

W 2017 roku wystąpiło 110 zdarzeń operacyjnych, które wygenerowały koszty rzeczywiste brutto w wysokości 36 718,48 zł. Kwota odzysku wyniosła 33 160,75 zł. Koszty netto wyniosły 3 557,73 zł.

Bank w celu ograniczania ponoszenia kosztów oraz uniknięcia zdarzeń operacyjnych w przyszłości podejmuje szereg działań mitygujących, mających na celu stałe ograniczanie ryzyka operacyjnego m.in. poprzez :

- strukturę organizacyjną dostosowaną do zarządzania ryzykiem operacyjnym i zapobiegającą powstawaniu konfliktów interesów, odpowiednią politykę kadrowa, szkolenia,
- zasady rekrutacji i zapewnienie ciągłości pracy na stanowiskach kluczowych,
- ocenę ryzyka operacyjnego przed wprowadzeniem nowych produktów i systemów,
- programowe zabezpieczenia IT,
- systematyczny rozwój technologii informatycznych, bezpieczny i niezakłócony przebieg procesów bankowych,
- zapobieganie praniu pieniędzy,
- ochronę fizyczną i zabezpieczenia techniczne,
- bezpieczeństwo pracowników i klientów Banku oraz zasobów materialnych Banku,
- system zarządzania ciągłością działania dla procesów krytycznych,
- bieżącą aktualizację umów ubezpieczenia,
- zlecenie czynności bankowych na zewnątrz (outsourcing),
- pokrycie kosztów, strat przez pracowników winnych zaniedbań,
- rezerwy celowe i fundusze na ryzyko,
- alokację kapitału na ryzyko operacyjne (wymóg kapitałowy).

Podstawowe informacje i cele zarządzania ryzykiem operacyjnym, opis sposobu identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyka oraz rozwiązania organizacyjne w tym zakresie zawarte są w pkt. III niniejszej informacji - Cele i zasady zarządzania ryzykiem.

XVI. Ekspozycje kapitałowe nie uwzględnione w portfelu handlowym

Na dzień 31.12.2017 r. Bank Spółdzielczy w Grybowie posiada następujące aktywa finansowe (instrumenty kapitałowe):

Lp.	Aktywa finansowe	Wartość bilansowa w zł. na dzień 31.12.2017 r.
1.	Akcje Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie	1 471 742,05
2.	Udział w Spółdzielni Handlowo-Produkcyjnej Składnica w Grybowie	3 000,00
3.	Udziały w SOZ BPS	5 000,00

Zasady wyceny aktywów i pasywów ujęte są w "Zasadach rachunkowości Banku Spółdzielczego w Grybowie" .

Posiadane na dzień 31.12.2017 r. zaangażowania kapitałowe Bank wyceniał wg ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów aktualizacyjnych. Bank nie stosował na przestrzeni minionego roku obrachunkowego zmiany sposobu wyceny tych aktywów. Bank nie dokonywał również odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych o charakterze udziałowym. Nie dokonywano przeszacowania wartości posiadanych zaangażowań kapitałowych.

W uznanym kapitale nie ujmowano żadnych zmian wynikających z dokonanej wyceny zaangażowań kapitałowych w innych podmiotach.

Na dzień 31.12.2017 r. Bank nie posiadał instrumentów kapitałowych będących przedmiotem obrotu giełdowego.

Bank nie poniósł straty z wcześniejszej sprzedaży lub likwidacji posiadanych instrumentów kapitałowych.

XVII. Ryzyko stopy procentowej (portfel bankowy)

Ryzyko stopy procentowej to obecne lub potencjalne zagrożenie dla wyniku finansowego oraz posiadanych kapitałów, wynikające z niekorzystnego wpływu zmian stóp procentowych w konsekwencji wrażliwości bilansu Banku.

Bank przeprowadza pomiar ryzyka stopy procentowej dla produktów bilansowych i pozabilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych, pomiar ma charakter całościowy i obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń występujące w Banku ryzyko stopy procentowej posiada charakter istotny, jego profil obejmuje następujące kategorie:

- 1) ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania,
  - 2) ryzyko bazowe,
  - 3) ryzyko opcji klienta,
  - 4) ryzyko krzywej dochodowości,
- przy czym składowe, tj. ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania i ryzyko bazowe w największym stopniu wpływają na poziom zmian wyniku odsetkowego.

Ryzyko przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmianę oprocentowania oraz ryzyko bazowe wynikające z portfela kredytowego opartego o stawki Banku i stawki rynku międzybankowego generują główną ekspozycję Banku na ryzyko stopy procentowej.

Pomiar ryzyka stopy procentowej uwzględnia wpływ zmian stóp procentowych na wynik finansowy Banku, koncentrując się na wyniku odsetkowym, w relacji do poziomu uznanego kapitału, a także w porównaniu do wyniku odsetkowego. Analiza ryzyka stopy procentowej przeprowadzana jest dla wszystkich walut łącznie w przeliczeniu na PLN z uwagi na niską skalę działalności walutowej.

Przy ocenie ryzyka przeszacowania i ryzyka bazowego analizie podlega wielkość i charakter niedopasowania terminów przeszacowania aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych. Dla potrzeb sporządzenia luki terminów przeszacowania przyjmuje się, że termin przeszacowania dla aktywów/pasywów wrażliwych o stałej stopie jest równy terminowi zapadalności/wymagalności, a termin przeszacowania dla aktywów/pasywów wrażliwych o stopie zmiennej jest równy terminowi zmiany oprocentowania.

Przy ocenie ryzyka opcji klienta uznaje się za istotne skorzystanie przez klienta Banku z prawa do wcześniejszej spłaty rat kredytów oraz prawa do zerwania depozytu terminowego przed terminem wymagalności, dlatego dla pomiaru tego rodzaju ryzyka wykorzystywane są wskaźniki zrywalności dla depozytów terminowych i wcześniejszej spłaty kredytów. Wskaźnik zrywalności depozytów w analizowanym miesiącu obliczany jest jako iloraz kwoty depozytów zerwanych w danym miesiącu i przy zastosowaniu 7 dniowej karencji od momentu odnowienia w przypadku jego wycofania do wartości bazy depozytowej na datę analizy w ujęciu procentowym. Wskaźnik przedterminowej spłaty kredytów w analizowanym miesiącu obliczany jest jako iloraz kwoty spłaconych kredytów przed terminem w danym miesiącu przy ustalonym wyprzedzeniu spłaty na 30 dni do wartości portfela kredytowego na datę analizy w ujęciu procentowym.

Przy ocenie ryzyka krzywej dochodowości analizie podlega relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego rynku lub indeksu; relacja ta zmienia się, kiedy kształt krzywej dochodowości dla danego rynku ulega spłaszczeniu lub ulega odwróceniu w wyniku, którego stopy krótkoterminowe będą wyższe od stóp długoterminowych.

W celu kształtowania pożądanego profilu ryzyka oraz jego kontroli, zastosowanie posiada wprowadzony mechanizm limitów. Limity podlegają monitorowaniu oraz okresowej (rocznej) weryfikacji, przy czym możliwa jest większa częstotliwość, wskutek wystąpienia takiej konieczności.

Bank dokonuje pomiaru ryzyka stopy procentowej z miesięczną częstotliwością, a jego wyniki prezentuje Zarządowi w okresach miesięcznych, natomiast Radzie Nadzorczej w okresach kwartalnych.

W ramach pomiaru ryzyka stopy procentowej w portfelu bankowym przeprowadzane są w okresach miesięcznych testy warunków skrajnych mające na celu m.in. ustalenie wpływu nagłej i nieoczekiwanej zmiany poziomu stóp procentowych o 200 p.b. na wynik odsetkowy w relacji do uznanego kapitału. Wyniki testów wykorzystywane są przy ocenie profilu ryzyka, w procesach bieżącego zarządzania ryzykiem, planowania, oceny adekwatności kapitałowej oraz weryfikacji poziomu limitów wewnętrznych.

Wg danych na 31.12.2017 r. oszacowany wg przyjętej wewnętrznie metodologii poziom zmiany wyniku odsetkowego w sytuacji szokowych spadków lub wzrostów stóp procentowych przy zmianie stóp procentowych (o 200 p.b. i o 100 p.b.) przedstawia się następująco:

Lp.	Treść	200 p.b.	100 p.b.
1.	Oszacowana zmiana wyniku odsetkowego przy wzroście stóp procentowych	486,8 tys. zł.	265,2 tys. zł.
2.	Oszacowana zmiana wyniku odsetkowego przy spadku stóp procentowych	-2 722,8 tys. zł.	- 1 332,1 tys. zł.

Na dzień 31.12.2017 r. Bank narażony był na ryzyko niekorzystnej zmiany wyniku odsetkowego w przypadku spadku stóp procentowych. Potencjalna negatywna zmiana wyniku odsetkowego dla szokowego spadku stóp procentowych o 200 p.b. (test warunków skrajnych) wyniosła 16,5% uznanego kapitału, przy maksimum ustalonym na poziomie 20% uznanego kapitału. W sytuacji potencjalnego wzrostu stóp procentowych o 200 p.b. zmiana wyniku odsetkowego stanowiła 3,0% uznanego kapitału.

Zmiana wartości ekonomicznej Banu na skutek zmian stóp procentowych o 200 p.b. jako % funduszy własnych wynosi 0,49%

Bank w ramach ryzyka stopy procentowej narażony jest w szczególności na ryzyko bazowe (czyli nierównomiernej zmiany stóp w poszczególnych segmentach bilansu). Wynika to ze struktury aktywów i pasywów. W aktywach oprocentowanych dominują pozycje o oprocentowaniu zależnym od stawek rynku międzybankowego, które stanowiły 93,6% aktywów odsetkowych. W pasywach dominują pozycje o oprocentowaniu zależnym od decyzji Banku, które stanowiły 100% pasywów odsetkowych. Generuje to ryzyko bazowe i wrażliwość na nierównomierne zmiany stawek bazowych.

XVIII. Ryzyko płynności

Głównymi założeniami w zakresie zarządzania ryzykiem płynności Banku są:

- 1) utrzymanie wiarygodności Banku, dzięki zapewnieniu adekwatnego poziomu płynności – zdolności do terminowego wywiązywania się w sposób optymalny z bieżących i przyszłych zobowiązań.
- 2) zapobieganie występowaniu sytuacji kryzysowej poprzez identyfikację zagrożeń oraz zarządzanie we właściwy sposób ryzykiem, w tym utrzymywanie adekwatnej struktury bilansu Banku, zapewniającej jednocześnie uzyskiwanie zadowalającej rentowności.

Funkcjonując w ramach Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS (IPS), Bank posiada dodatkowe możliwości w zarządzaniu ryzykiem płynności, w szczególności jako:

- 1) możliwość uzyskania finansowania w ciągu dnia operacyjnego oraz długoterminowego w postaci lokat, dopuszczalnego debetu w rachunku bieżącym w ramach przyznanego limitu,
- 2) dostęp do oferowanych produktów w zakresie lokowania nadwyżek środków finansowych poprzez przyjmowanie depozytów, sprzedaż bonów pieniężnych i skarbowych papierów wartościowych zakupionych na rynku,
- 3) możliwość dokonywania zasileń i przyjmowania odprowadzeń gotówki,
- 4) możliwość skorzystania z rozliczeń dewizowych.

Na dzień 31.12.2017 r. Bank posiadał przyznany limit rachunku bieżącym w Banku Zrzeszającym w wysokości 10 mln zł.

Dzięki uczestnictwu w zrzeczeniu, możliwe jest pozyskanie awaryjnego finansowania co stanowi dodatkowy element zabezpieczenia płynności. Zarządzając ryzykiem płynności, Bank tak kształtuje swoją strukturę płynnościową, aby samodzielnie utrzymywać zdolność do prowadzenia bieżącej działalności, bez konieczności korzystania z hurtowego finansowania w dłuższym terminie.

Wśród głównych źródeł ryzyka, które Bank monitoruje jest:

- 1) nadmierne niedopasowanie terminów płatności aktywów i pasywów (ryzyko niedopasowania),
- 2) niedobór środków po stronie aktywnej bilansu,
- 3) konieczność dokonania nagłych wypłat po stronie pasywnej bilansu (niestabilność depozytów),
- 4) brak zapewnienia zasobu aktywów płynnych oraz zapasowych źródeł finansowania,
- 5) czynniki zewnętrzne (utrata zaufania klientów, zmiany przepisów prawnych, mogących wpłynąć na poziom depozytów w Banku).

Proces finansowania Banku, zostaje w głównej mierze oparty o własne źródła, tj. bazę depozytową podmiotów niefinansowych oraz jednostek budżetowych. Korzystanie z obcych źródeł w postaci przyjętych lokat oraz zaciągniętych kredytów (pożyczek) powinno posiadać charakter sporadyczny.

W celu zabezpieczenia płynności wielkość aktywów płynnych zostaje utrzymywana powyżej poziomu 20% w relacji do sumy bilansowej. Powyższy cel, jest realizowany dzięki zasadzie utrzymywania aktywów płynnych w postaci portfela papierów łatwo zbywanych, charakteryzujących się niskim stopniem ryzyka (bony pieniężne NBP) oraz lokat składanych w BPS SA. W utrzymywaniu i regulowaniu płynności aspektem uwzględnianym w sposób istotny jest rentowność transakcji na rynkach pieniężnych i papierów wartościowych. Aktywa płynne Banku na dzień 31.12.2017 r. wynoszą 103 327,30 tys. zł.

Bank do aktywów płynnych zalicza (wartość wg stanu na 31.12.2017 r.):

- 1) papiery wartościowe - bony pieniężne NBP – 40 993,25 tys. zł,
- 2) środki utrzymywane na rachunkach bieżących, złotowym i walutowym - 36,77 tys. zł,
- 3) lokaty złożone w BPS S.A. z terminem zapadalności do 1 miesiąca łącznie (złotowe i w walucie) – 39 900,87 tys. zł.
- 4) środki na rachunku depozytu obowiązkowego – 22 396,41 tys. zł.

W celu kształtowania optymalnego poziomu płynności i ograniczania narażenia na ryzyko zostają ustalone następujące limity:

- 1) Luka płynności krótkoterminowej (nadzorczą miarą M1) – minimalna wartość 0,00 (bezwzględnie obowiązujący),
- 2) Współczynnik płynności krótkoterminowej (nadzorczą miarą M2) – minimalna wartość 1 (bezwzględnie obowiązujący),
- 3) Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych, funduszami własnymi (nadzorczą miarą M3) – minimalna wartość 1 (bezwzględnie obowiązujący),
- 4) Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności, funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (nadzorczą miarą M4) – minimalna wartość 1 (bezwzględnie obowiązujący),
- 5) minimalny udział aktywów płynnych w sumie bilansowej – 20%,
- 6) maksymalna wielkość zobowiązań pozabilans. udzielonych w odniesieniu do sumy bilansowej – 10%,
- 7) maksymalny udział portfela kredytowego w sumie bilansowej – 70%,
- 8) relacja wielkości bazy depozytowej do portfela kredytowego – minimum 130%,
- 9) maksymalny udział depozytów „dużych” w depozytach ogółem – 20%,
- 10) minimalny udział depozytów stabilnych w bazie depozytowej - 45%.
- 11) Minimalna wartość wskaźnika LCR - 0,80; aktywa płynne / wypływy – wpływy ograniczone do 75% wypływów.

Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności i na ich podstawie ustala założenia do przeprowadzania testów warunków skrajnych, polegających na sprawdzeniu sytuacji w jakiej znalazłby się Bank w przypadku zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej i jednoczesnej konieczności utrzymania nadzorczych miar płynności na wymaganym przepisami prawa poziomie.

Przeprowadzany test warunków skrajnych zakładający nagły spadek bazy depozytowej (zobowiązań bieżących i terminowych od sektora niefinansowego i budżetowego) o 20%, przy jednoczesnym założeniu konieczności utrzymania wartości wskaźnika udziału sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w sumie bilansowej na poziomie 0,20 wykazał, że na dzień 31.12.2017 r. wskaźnik ten został dotrzymany. Wyniki testu warunków skrajnych wykorzystywane są, przy szacowaniu dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka płynności. Wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka płynności rozumiany jest jako dodatkowy koszt utrzymania wskaźnika udziału sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w sumie bilansowej na minimalnym wymagalnym poziomie, przy założeniu wyżej wymienionych warunków skrajnych. Ponieważ po przeprowadzeniu testu wskaźnik utrzymywał się powyżej wymaganego minimalnego stanu, nie wystąpiła konieczność alokowania kapitału na ryzyko płynności.

Ponadto Bank przeprowadza test warunków skrajnych zakładający utrzymanie minimalnej wartości wskaźnika LCR na poziomie 0,8 przy jednoczesnym odpływie 20% wartości aktywów płynnych. Wynik testu wykazał, że wskaźnik LCR na dzień 31.12.2017 r. utrzymywał się powyżej wymaganego stanu, więc z tego tytułu nie zachodziła potrzeba alokowania kapitału na ryzyko płynności.

Bank przeprowadza w okresach kwartalnych następujące testy warunków skrajnych:

- a) wrażliwości – w ramach których wykonywany jest pomiar wpływu zmian poszczególnych parametrów makro- i mikrootoczenia lub pomiar wpływu czynników wewnętrznych na poziom ryzyka płynności;
  - b) scenariuszowe – w ramach których wykonywany jest połączony pomiar wpływu zmian różnych parametrów makro- i mikrootoczenia na poziom ryzyka płynności;
  - c) odwrócone – w ramach których wykonywany jest pomiar maksymalnej możliwej zmiany poszczególnych pozycji stanowiących o płynności Banku, przy której zachowany zostanie minimalny poziom wskaźnika LCR.
- 2) Podstawą do budowy testów scenariuszowych są scenariusze warunków skrajnych, określone w testach wrażliwości o charakterze:
- a) wewnętrznym, którymi są:
    - utrata zaufania do Banku,
    - spadek jakości aktywów - wzrost kredytów przeterminowanych,
    - wpływ środków kanałami innymi niż tradycyjne (Internet),
    - konieczność realizacji zobowiązań pozabilansowych;
  - b) systemowym, którymi są:
    - kryzys wizerunkowy, wynikający ze spadku zaufania do instytucji finansowych,
    - efekt drugiej rundy,
    - agresywne zachowania konkurencji – „wojna depozytowa”,
    - zakłócenia działania systemów płatniczych i rozliczeniowych.

Wyniki testów warunków skrajnych, o których mowa powyżej, stanowią podstawę do budowy planów awaryjnych oraz procesie decyzyjnym w ramach zarządzania płynnością bieżącą.

W ramach sprawozdawczości wewnętrznej, informacje w ustalonym zakresie, z przyjętą częstotliwością są sporządzane dla Nadzorującego Członka Zarządu, Zarządu oraz Rady Nadzorczej. Celem sporządzanych informacji dla Zarządu oraz Rady Nadzorczej jest umożliwienie tym organom dokonanie oceny w obszarze płynności oraz podejmowanie prawidłowych decyzji. Informacja jest sporządzana z uwzględnieniem odpowiednio zmian w czasie (dynamiki), a prezentowane dane liczbowe, opatrzone są zwięzłą interpretacją oraz wnioskami.

W 2017 r. funkcjonował system raportowania:

- dla Zarządu – miesięcznie,
- dla Rady Nadzorczej – kwartalnie.

Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. Zgodnie z Uchwałą nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności Bank dokonuje kalkulacji nadzorczych

miar płynności na każdy dzień sprawozdawczy. Normy te dotyczą płynności krótkoterminowej M1, M2 oraz długoterminowej M3, M4.

W celu obliczenia powyższych wskaźników Bank grupuje aktywa płynne do dwóch kategorii aktywów: A1 – aktywów płynnych obarczonych bardzo niskim ryzykiem oraz A2 – aktywów płynnych obarczonych niskim ryzykiem.

Kategoria A1 obejmuje:

- gotówkę w kasach, skarbcu i bankomatach,
- należności od BPS SA, z terminem płatności do 7 dni z wyłączeniem kwoty rezerwy obowiązkowej, tj. rachunek bieżący złotowy (bez rachunków funduszy obligatoryjnych i celowych), rachunki bieżące w walucie oraz lokaty złote i w walucie,
- instrumenty dłużne o niskim ryzyku w kwocie możliwej do uzyskania w ciągu 7 dni, tj. bony pieniężne NBP wg wartości uwzględniającej pomniejszenie o dyskonto,
- dodatnia różnica między wartością salda rezerwy obowiązkowej na dzień sprawozdawczy a wartością salda rezerwy obowiązkowej, która musiałaby zostać utrzymana od następnego dnia bilansowego do ostatniego dnia okresu utrzymywania rezerwy obowiązkowej, aby średnia wartość salda środków rezerwy obowiązkowej w całym okresie osiągnęła poziom rezerwy wymaganej – w przypadkach korzystania ze środków rezerwy obowiązkowej.

Kategoria A2 obejmuje:

- należności od BPS S.A. z terminem płatności powyżej 7 dni i do 30 dni – tj. lokaty złote i w walucie,
- instrumenty dłużne o niskim ryzyku w kwocie możliwej do uzyskania w okresie powyżej 7 dni i do 30 dni - bony pieniężne NBP wg wartości uwzględniającej pomniejszenie o dyskonto,
- środki na rachunku depozytu obowiązkowego,
- należne odsetki od środków na rachunku depozytu obowiązkowego.

Kalkulację nadzorczych miar płynności na dzień 31.12.2017 r. przedstawia poniższa tabela.

Nadzorcze miary płynności		Wartość minimalna	Wartość
M1	Luka płynności krótkoterminowej	0,00	41 588,98 tys. zł
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,00	1,63
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	1,00	1,66
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności, funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,00	2,07

Zgodnie z wymogami nałożonymi przez Rozporządzenie CRR Bank oblicza w każdym dniu roboczym wskaźnik LCR, który obrazuje w jakim stopniu Bank jest zabezpieczony przed sytuacją skrajną, która utrzymuje się przez 30 dni, wynikającą z zakłócenia równowagi pomiędzy wpływami i wypływami płynności. Dane do obliczenia wskaźnika według stanu na dzień 31.12.2017 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Wskaźnik LCR	Wartość
Aktywa płynne	53 052,03 tys. zł.
Wypływy	31 267,60 tys. zł.

Wpływy	10 528,56 tys. zł.
Wpływy ograniczone	10 528,56 tys. zł.
Wskaźnik LCR	2,56

W celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów, dokonuje się analizy urealnionego rozkładu ich zapadalności/wymagalności w poszczególnych przedziałach czasowych obliczając wskaźniki luki płynności, które zaprezentowano w poniższej tabeli.

w tys. zł.

Lp.	Wyszczególnienie	a'vista	powyżej 1 dnia do 7 dni	powyżej 7 dni do 1 m-ca	powyżej 1 m-ca do 3 m-cy	powyżej 3 m-cy do 6 m-cy	powyżej 6 m-cy do 12 mcy
1	Urealnione aktywa ogółem wg terminów zapadalności	22 282,18	61 834,90	44 496,27	46 084,30	9 672,06	17 832,93
2	Urealnione pasywa ogółem wg terminów wymagalności	79 973,45	17 524,38	27 042,02	24 994,89	21 733,67	20 139,61
3	Luka płynności	-57 691,27	44 310,51	17 454,25	21 089,42	-12 061,61	-2 306,68
4	Skumulowana luka płynności		-13 380,76	4 073,49	25 162,91	13 101,30	10 794,62
5	Wskaźnik luki	0,28	3,53	1,65	1,84	0,45	0,89
6	Skumulowany wskaźnik luki	0,28	0,86	1,03	1,17	1,08	1,06

Wielkość analizowanych wskaźników ryzyka płynności na dzień 31.12.2017 r., kształtowała się następująco:

Rodzaj limitu	Wartość minimalna /maksymalna	Wartość
Wskaźnik udziału aktywów płynnych w sumie bilansowej (aktywa płynne / aktywa netto)	min. 20%	37,52%
Wskaźnik udziału zobowiązań pozabilansowych w sumie bilansowej (zobowiązania pozabilansowe / aktywa netto)	max. 10%	1,87%
Wskaźnik udziału portfela kredytowego w sumie bilansowej (portfel kredytowy / aktywa netto)	max. 70%	33,57%
Wskaźnik relacji bazy depozytowej do portfela kredytowego (baza depozytowa / portfel kredytowy)	min. 130%	272,67%
Wskaźnik udziału dużych depozytów w bazie depozytowej (duże depozyty / baza depozytowa)	max. 20%	14,11%
Wskaźnik udziału depozytów stabilnych w bazie depozytowej (osad w bazie depozytowej)	min. 45%	66,10%

XIX. Ekspozycja na pozycje sekurytyzacyjne

Bank nie posiada ekspozycji sekurytyzacyjnych.

Grybów, dnia 19 lipca 2018 roku

Zarząd Banku

BANK SPÓLDZIELCZY
W GRYBOWIE

